

WHITE
BOOK
BIJELA
KNJIGA
2016

Impressum

Naslov: Bijela knjiga 2016

Glavni urednik: Hrvoje Stojić

Autori: Hrvoje Stojić u suradnji s članovima Udruženja stranih ulagača u Hrvatskoj

Copyright © Foreign Investors Council (FIC)

Sva prava pridržana. Niti jedan dio ove publikacije ne smije se reproducirati, distribuirati ili prenositi u bilo kojem obliku ili na bilo koji način, uključujući fotokopiranje, snimanje ili druge elektronske ili mehaničke metode, bez prethodnog pismenog dopuštenja izdavača, osim u slučaju kratkih citata kao dijelova kritičkih osvrti ili za neke druge nekomercijalne svrhe dopuštenih Zakonom o autorskim pravima.

Četvrto izdanje, Zagreb, 2016.

Nakladnik:

Udruženje stranih ulagača u Hrvatskoj (FIC)

Hondlova 2/10, 10000 Zagreb, Hrvatska

E: WhiteBook@ficc.hr

W: www.ficc.hr

Za nakladnika: Igor Zgrabljic, Glavni tajnik FIC-a

Tisak: Znanje d.o.o.

ISSN 1849-1952

Sadržaj

5		Uvod
7		Sažetak
14		1. Pregled investicija
22		2. Makroekonomski pregled
32		3. Izazovi kod investicija i poslovne klime u Hrvatskoj
36		4. FIC prijedlozi
46		5. Sektorski profili i preporuke
52		Literatura
53		Rječnik
55		Udruženje stranih ulagača u Hrvatskoj (FIC)
56		Upravljačka struktura
60		FIC članovi

Uvod

Udruženje stranih ulagača (FIC) je osnovano u siječnju 2012. godine, od strane jedanaest trgovačkih društava koja su imala namjeru započeti konstruktivni dijalog s Vladom i drugim dionicima u Hrvatskoj o tome kako poboljšati trenutnu nepovoljnu poslovnu klimu u Hrvatskoj, koja loše utječe na domaća i strana društva. Iako postoje i druge poslovne organizacije koje zastupaju sličan pristup kao i FIC, vjerujemo da međunarodna društva koja posluju u Hrvatskoj, sa svojim pogledom iz inozemstva mogu pozitivno utjecati na političke rasprave s ciljem postizanja brzog i održivog gospodarskog rasta.

Kao poslovno udruženje, FIC je odlučan pridonijeti stvaranju povoljnije investicijske i poslovne klime u Hrvatskoj. Vjerujemo da FIC ima pravu strukturu i snagu koja proizlazi iz veličine, važnosti, znanja i vještina najvećih društava koja posluju u Hrvatskoj. Konkretno, to znači fokusiranje na osiguranje pravne predvidljivosti, učinkovite administracije, transparentnosti te podršku na nacionalnoj i lokalnoj razini – sve što je potrebno da Hrvatska krene naprijed i omogući poslovno okruženje koje će pružiti povoljnu klimu za društva koja već posluju na tom području, kao i da dokaže da je nudi pravu priliku za druga strana i domaća društva.

FIC vjeruje da su privlačenje stranih investicija i poticanje već prisutnih investitora na razvitak svog poslovanja ključni za rast hrvatskog gospodarstva na dugi rok. Strani investitori mogu igrati važnu ulogu u gospodarskom oporavku Hrvatske donoseći svježi kapital, visoku kvalitetu i standarde zaštite okoliša kao i know-how, inovativne tehnologije, otvaranje novih radnih mjesta te programe razvoja za zaposlenike.

Stoga, FIC promiče zajedničke stavove svojih članova kako bi izrazili zajednički interes radi rješavanja izazova koji se pojavljuju ili bi se mogli pojaviti pri realizaciji stranih investicija. Isto tako, FIC je uspostavio komunikaciju s drugim stranim udruženjima ulagača kako bi izmijenili uobičajene prakse te pridonijeli jačanju gospodarstva u Hrvatskoj, kao i u regiji.

Kao najnovija članica Europske unije, Hrvatska je postala dio jednog od najkonkurentnijih tržišta u svijetu. Stoga, imperativ je usredotočiti se na povećanje vlastite konkurentnosti osiguravanjem stabilnog regulatornog okruženja za investicije i poslovanje općenito, poticanjem inovacija, istraživanjem i razvojem te investiranjem u ljudski kapital. FIC je uvjeren da je jedini održivi način da se to postigne suradnja i kontinuirani dijalog između poslovnog sektora i nosioca politike.

Nakon povećanja aktivnosti i objavljivanja tri izdanja Bijele knjige od 2013. do 2015. godine, FIC je prepoznat od strane hrvatske Vlade, međunarodnih organizacija, opće javnosti i medija kao važan savjetodavni forum. Broj hrvatskih tvrtki u stranom vlasništvu koje se priključuju FIC-u kontinuirano raste te udruženje sada broji 34 tvrtke članice koje se ubrajaju u 100 najboljih hrvatskih tvrtki.

U 2016. godini Skupština FIC-a izabrala je Mladena Fogeca za predsjednik FIC-a, Zoltána Áldotta i Viktora Pavlinića za potpredsjednike, te Michael Georg Müllera i Marijanu Bubalo za članove Upravnog Odbora FIC-a u novom sazivu Uprave od 2016.-2018. godine. Koncem 2015. godine za glavnog tajnika FIC-a imenovan je Igor Zgrabljic.

U lipnju 2016. godine FIC je organizirao prvi veliki forum o stranim investicijama "International FDI Forum" koji se održao Zagrebu pod visokim pokroviteljstvom Predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović. Forum je okupio vodeće svjetske stručnjake iz nekih od najkonkurentnijih zemalja svijeta (Australija, Kanada, Njemačka, Izrael, Japan, Norveška, Ujedinjeno Kraljevstvo i Švicarska) koji su prezentirali svoja iskustva u upravljanju organizacijama koje se bave privlačenjem investicijama. Njihovim izlaganjima pridružili su se vodeći hrvatski gospodarstvenici i predstavnici tvrtki u stranom vlasništvu koji su predstavili vlastita iskustva tijekom ulaganja u Hrvatsku.

Nakon prošlogodišnjeg predstavljanja Bijele knjige 2015 u Hrvatskoj su uslijedili parlamentarni izbori koji su rezultirali formiranjem koalicijske vlade koja je trajala manje od godinu dana. U tom periodu bili smo svjedoci pozitivnih promjena i povećanja svijesti o nužnim reformama i privatizacijama koje se trebaju provesti za unapređenje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. Nažalost, vremena nije bilo dovoljno.

Ovogodišnje izdanje Bijele knjige 2016 predstavljamo samo tjedan dana od formiranja najnovije hrvatske Vlade. Time smo dobili priliku biti prvi prezentirati svoja stajališta i preporuke donositeljima odluka i hrvatskoj javnosti za unapređenje investicijske i cjelokupne gospodarske klime u Republici Hrvatskoj, koje vjerujemo, ovaj put neće izostati.

U konačnici, investicija je investicija, bez obzira bila domaća ili strana.

Sažetak

S.1. Da bi uhvatila priključak s preostalim zemljama EU, i krenula naprijed na putu prema razvoju, Hrvatska bi se trebala koristiti i financiranjem poput izravnih stranih ulaganja – studije pokazuju da povećanje izravnih stranih ulaganja od 1% povećava ukupnu investiciju od 0,5 do 1,3%, a rast BDP-a na 0,5-1,0%.

S.2. Nakon snažnog pada u 2014. (-10,5% na godišnjoj razini, globalni priljevi izravnih inozemnih ulaganja (FDI) porastao je 38% na razinu od 1,76 bilijuna dolara u 2015. godini. Porast izravnih inozemnih ulaganja (FDI) bio je u blagoj suprotnosti s globalnim makroekonomskim okruženjem, a koje je zabilježilo usporavanje rasta tržišta u nastajanju te snažan pad cijena sirovina. Glavni razlog ove prividne nekonzistentnosti proizlazi iz snažnog rasta prekograničnih M&A aktivnosti, posebice u razvijenim zemljama. UNCTAD predviđa kako će globalni priljev izravnih inozemnih ulaganja kliznuti 10-15% na razinu od 1,6 bilijuna dolara u 2016. godini s obzirom na krhkost globalnog gospodarstva, postojanu slabost agregatne potražnje, učinkovite mjere za suzbijanje poreznih inverzija te pad dobiti multinacionalnih korporacija.

S.3. Izravna strana ulaganja u Hrvatsku su dolazila u valovima. Prvi dio stranih ulaganja materijalizirao se tijekom prve polovice 1990-ih u doba prve faze privatizacije i rata – samo od tvrtki iz susjednih zemalja poput Njemačke, Austrije i Italije koje su povezane sa svojim podružnicama. Druga faza je bila 1997-2002 kada je bila masovna kuponska privatizacija, u kombinaciji s nekoliko velikih projekata poput velikih banaka (Zagrebačka, Privredna), Telekom i prvi dio INAe. Zatim tu su „zlatne” 2004-2009, kada je bilo i nekoliko velikih projekata kao što su druga faza INAe i telekomunikacija zajedno s ulaganjima od portfeljnih investitora, kao i od tvrtki koje žele poslovati u Hrvatskoj i u susjednim zemljama.

S.4. Zadržane dobiti i tokovi za i-od matičnih tvrtki činili su svaki po 20% ukupnih priljeva izravnih stranih ulaganja u Hrvatsku. Moglo bi se reći da su tvrtke koje su došle u Hrvatsku reinvestirale izravna strana ulaganja u tvrtke koje su kupili kako bi ih dalje razvijale, koristeći i veze s matičnim društvom za kreditne linije za obrtni kapital pripojenih društava.

S.5. Ulogu izravnih stranih ulaganja u rastu i razvoju zemlje domaćina potvrdila su mnoga empirijska istraživanja – što se također potvrdilo za FDI poduzeća u Hrvatskoj. Sve skupine stečenih FDI poduzeća pokazuju brži rast prihoda i kapitala nego skupina ostalih domaćih tvrtki. Dio promatranih poduzeća je prošao kroz razdoblje usporavanja rasta prihoda i smanjenje kapitala zbog restrukturiranja gubitaka, nakon čega slijedi porast prihoda i kapitala. Produktivnost je isto rasla brže u FDI tvrtkama. Isto vrijedi i za novoosnovane FDI tvrtke. Najveći dio FDI tvrtki zadržanu dobit reinvestira (oko dvije trećine), čime se potvrđuje trajni interes investitora za funkcioniranje tvrtke u kojoj je ulaganje izvršeno.

S.6. Značaj kompanija u stranom vlasništvu za hrvatsku ekonomiju sumiran je u slijedećoj tablici (kao postotni udio u ukupnom gospodarstvu)

	2008	2010	2013	2014	2015
Kapital	26,9	27,9	27,4	27,7	27,9
Prihodi	19,5	18,0	17,4	16,6	17,3
Izvoz	34,3	35,9	37,4	38,2	39,4
Broj zaposlenih	14,1	14,4	15,8	15,9	15,4
Investicije	23,3	24,9	26,7	29,0	25,2

Izvor: Koristili smo baze podataka FINA-e i BISNODE-a za izračun i agregiranje rezultata društava koja imaju preko 50% stranog vlasništva (koje smo sumirali kao FDI kompanije) naspram ostalih aktivnih društva s više od 1 zaposlenog (koje smo sumirali kao ukupno gospodarstvo).

S.7. FDI poduzeća predstavljaju značajan dio hrvatskog gospodarstva promatrajući bilo kroz kapital, ukupne prihode, izvoz, zaposlenost ili investicije. Kapital FDI poduzeća predstavlja gotovo trećinu ukupnog kapitala u Hrvatskoj, dok je udio izvoza FDI poduzeća blizu 40%.

S.8. Uz priljeve, zadržana dobit te tokovi za i-od matičnih tvrtki, svaki posebno, čine oko 20% od ukupnih priljeva inozemnih izravnih ulaganja (FDI) u Hrvatskoj posljednjih nekoliko godina. Međutim, zadržane zarade zabilježile su snažan pad u 2015. godini pošto najveće banke nisu isplaćivale dividendu uslijed značajnih gubitaka radi konverzije kredita u švicarskim francima, što je snizilo izravna inozemna ulaganja s 3,1% BDP-a u 2014., na 0,3% u 2015. godini.

S.9. Studije pokazuju da FDI idu, u prosjeku, prema okruženjima stabilnog tečaja, zemljama s niskim rizikom, i zemljama s visokim BDP-om po glavi stanovnika. Osim toga, aglomeracija FDI čini se da je važna odrednica tokova izravnih stranih ulaganja. Trgovinska otvorenost se nije pokazala niti kao značajna ni robusna nezavisna varijabla za aktualne tokove izravnih stranih ulaganja.

S.10. Među ekonomskim politikama Vlada Republike Hrvatske, naglasak je uvijek bio najviše na makroekonomskoj stabilnosti, još od hiperinflacije s početka 1990-ih i uspješno provedenog Anti-inflacijskog program 1993-1994. Makroekonomska stabilizacija ostaje mantra svake hrvatske Vlade, što je opet dobro za ulaganja.

S.11. Tijekom razdoblja 2000-2014, BDP je rastao dok nije došla globalna recesija koja je teško pogodila i otkrila strukturalne nedostatke hrvatskog gospodarstva, kao i činjenicu da ozbiljne strukturalne reforme nisu poduzete od 2002, kada je započela Mirovinska reforma, koja je u biti zaustavljena već 2004, odmah nakon što su se podnijeli tranzicijskih troškovi reforme. Reforma socijalnog sektora, reforma zdravstvenog sektora, reforma javne uprave, reforma javnih poduzeća, reforma državnih potpora i subvencija te druge reforme su zacrtane uz suradnju Svjetske banke i drugih međunarodnih institucija još 2000, ali nikada nisu provedene. Ipak, nakon šest godina recesije, Hrvatska je napokon uspjela zabilježiti rast BDP-a u 2015. Godinu unatoč prethodno navedenim problemima.

S.12. U 2016. godini očekujemo solidan rast BDP-a od 2,7%, podržan još jednom rekordnom turističkom sezonom i oporavkom potrošnje imajući na umu bolje izgleda na tržištu rada, upornu deflaciju, rast nenamjenskih gotovinskih kredita, pad kamatnih stopa na štednju te smanjenje poreza na dohodak, dok bolja alokacija sredstava iz EU fondova, veća raspoloživost bankarskih kredita i optimistično izvozno okruženje pozitivnu utječu na investicijsku aktivnost.

S.13. Monetarna politika bila je ekspanzivna u razdobljima 1994-1998, 2000-2003, 2005-2008, a kontraktivna u 1999, 2004 i 2009, da bi u 2010. opet postala ekspanzivna. Nadalje, od rujna 2015., HNB je počeo povećavati likvidnost bankarskog sustava preko redovnih jednotjednih repo aukcija, snižavajući pritom kamatne stope u par navrata. Osim toga, u 2016., HNB je uveo četverogodišnje strukturne repo aukcije s namjerom plasiranja 3-4 milijarde kuna, no

do sad je u tri od četiri planirane aukcije plasirano manje od 1 milijarde kuna zbog niske kreditne aktivnosti koja potrebe za likvidnošću drži na niskim razinama.

S.14. Inflacija je jednoznamenakasta i s njom stvarno nikada nije bilo problema od Anti-inflacijskog programa 1993-1994. Inflacija je u Hrvatskoj uvijek bila između 1-3% (izuzev 2008. godine), a zatim je pred kraj 2013. počela padati da bi ekonomija sredinom 2015. ušla u dugo razdoblje deflacije uslijed snažnog pada cijena nafte na globalnom tržištu, dok je domaća potražnja bila preslaba da cijene vrati u pozitivni teritorij.

S.15. Više od jednog desetljeća Hrvatska se bori s deficitom opće države. Proračunski deficit doživio je vrhunac 2011. godine kada je povećan na 7,5% BDP-a, a nakon toga se stabilizirao na razini od 5,5% BDP-a, da bi u 2015. oštro pao na samo 3,2% BDP-a. Očekujemo kako će se fiskalna konsolidacija nastaviti u i 2016. s proračunskim deficitom blizu 2,0% BDP-a.

S.16. Tečaj kune bio je poprilično stabilan u proteklom razdoblju s obzirom na snažne turističke sezone u proteklih nekoliko godina uslijed usmjerenja turista u sigurnije destinacije zbog trenutnih geopolitičkih napetosti, dok su trendovi u robnoj razmijeni bili prilično pozitivni, a značajni gubici banaka uslijed konverzije kredita u švicarskim francima poništili su povlačenje profita od strane nerezidenata.

S.17. Vlada bi se trebala usredotočiti na troškove poslovanja i kako unaprijediti poslovnu klimu. Prema rangiranju troškova poslovanja Svjetske banke, Hrvatska je poboljšala svoju poziciju za 15. mjesta te je s 65. mjesta skočila na 40. mjesto u 2016. godini (od 189 zemalja u svijetu), no u usporedbi sa zemljama članica EU, Hrvatska je svrstana u donju trećinu poretka zajedno sa usporedivim zemljama jugoistočne Europe kao što su Rumunjska, Bugarska i Mađarska, dok je ipak uspješnija od većine mediteranskih zemalja među kojima su Italija, Grčka, Cipar i Malta. Što se tiče jugoistočne Europe, Hrvatska je u prosjeku lošije plasirana od Makedonije i Slovenije te je u egalu s prije spomenutom Rumunjskom, Bugarskom, Mađarskom, a bolja je od Crne Gore, Moldavije, Srbije, Kosova, Bosne i Hercegovine te Albanije.

S.18. Unatoč činjenici da je vlada jasno izrazila opredjeljenje za privlačenje stranih ulaganja na dobrobit hrvatskog gospodarstva, još uvijek postoje izazovi vezani za rad na hrvatskom regulatornom sustavu koji bi mogli blokirati izravna strana ulaganja u Hrvatsku dugoročno. U tom smislu, FIC je identificirao nepredvidljiv i nestabilan regulatorni okvir, nedostatak transparentnosti upravnih postupaka, nedovoljan kapacitet na nacionalnoj i lokalnoj razini, kao i korupciju kao ključne prepreke za strana ulaganja u Hrvatskoj.

S.19. Najteži problemi u poslovnoj klimi s kojima se suočava Hrvatska mogu se sažeti u sljedeće kategorije:

1. Pravna nesigurnost – promjene u pravnom okruženju, mijenjanje pravila, neodgovarajuća provedba propisa EU,
2. Porezne obveze – promjene poreznog zakona, neujednačena rješenja različitih razina poreznih vlasti,
3. Parafiskalne naknade – broj dodatnih troškova koji se moraju platiti, bez jasne povezanosti s poslovanjem
4. Javna uprava i pravosuđe – trajanje sudskih postupaka, ponekad potpuno različit tretman na lokalnim razinama od nacionalne
5. Pitanja rada – krut i neodgovarajući zakon o radu
6. Pristup financijskim sredstvima

Predstavljamo najvažnije probleme inozemnih investicijskih društava u Hrvatskoj u tih šest područja u nastavku.

S.20. FIC preporuke: pravna nesigurnost

1. Opsežna procjena utjecaja propisa na svakom novom zakonu ili podzakonskom aktu

2. Proširiti kapacitet za procjenu učinka
3. Procjena učinka propisa zakona i podzakonskih akata koje poslovne udruge smatraju “problematičnima”
4. Suzdržavanje od regulatorne promjene “unatrag” (s retroaktivnim učinkom)
5. Ostaviti dovoljno vremena prije provedbe, za usklađivanje s novim zakonom ili aktom
6. Uspostavljanje posebnog pravnog tijela za izvansudske nagodbe
7. Korištenje posredovanja u poreznim sporovima

S.21. FIC preporuke: porezne obveze

8. Opsežna procjena učinaka i evaluacija svih poreznih promjena na temelju fiskalnih planova koja bi rezultirala boljim formuliranjem poreznih inicijativa u različitim fazama procesa izrade poreznog prijedloga, te boljim tajmingom implementacije.
9. Uspostavljanje organiziranog načina rada (npr. putem foruma ili odbora) s poslovnim udruženjima gdje bi kompanije mogle komunicirati nedosljednosti između različitih razina zakona nositeljima zakona kako bi se nedosljednosti mogle ukloniti u najkraćem roku.
10. Sve olakšice (kao što su osobni odbitak u porezu na dohodak) treba preispitati te prilagoditi na godišnjoj razini.
11. Uvesti/provesti zahtjev za izdavanje službeno mišljenje u određenom roku (npr. 30 do 60 dana). Uspostaviti proces na koji tvrtka može računati – kako bi slanje zahtjeva za mišljenjem osiguralo dobivanje pravovremenog odgovora. Promovirati posebno tijelo (Središnji ured) u Poreznoj upravi koje bi moglo izdavati obvezujuće mišljenje. Osigurati edukaciju i komunikaciju o obvezujućim službenim stavovima poreznih vlasti u cijeloj mreži poreznih vlasti.
12. Postupke poreznih sporova postupke treba rješavati brže na svim razinama (porezno tijelo, tijela drugog stupnja i dalje žalbeni sudovi). Upravna tijela trebaju se pridržavati postojećih rokova.
13. Povećanje kapaciteta ureda velikih poreznih obveznika Porezne uprave. Porezna uprava treba raditi na stjecanju više znanja o specifičnim industrijama (npr. nafta i plin, farmaceutska industrija, telekomunikacije ili turizam), pri čemu je važna suradnja s velikim poreznim obveznicima u različitim industrijama kroz ured velikih poreznih obveznika.
14. Proširiti mrežu postojećih sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja s posebno važnim / velikim gospodarstava koji su mogući investitori (npr. SAD, zemlje bliskog istoka).
15. Zbog preseljenja stranih pojedinaca za rad u Republici Hrvatskoj, postoje određeni potrebni troškovi koji se ne bi trebalo oporezovati (npr. troškovi preseljenja te smještaja). Zakon o Porezu na dohodak bi se trebao biti izmijeniti kako bi se omogućile neoporezive isplate dnevnica, troškova prijevoza i smještaja za vrijeme rada u sjedištu ili drugoj poslovnicu izvan Hrvatske.
16. Skratiti postupak porezne revizije te odgoditi naplatu utvrđenih neplaćenih poreza i bilo kakvih kazni sve dok upravni sudovi ne donesu pravomoćnu odluku.
17. Inicirati izmjene koje bi pojednostavile propisana pravila za podnošenje zahtjeva za povrat poreza na dohodak.
18. Propisati “Unaprijedne sporazume o cijenama”, odnosno mogućnost da se unaprijed postigne dogovor s poreznim tijelom u vezi s formiranjem transfernih cijena u transakcijama između povezanih osoba, kako bi se izbjegle nejasnoće u primjeni transfernih cijena.
19. Uvesti pojednostavljenu registraciju za stalnu ispostavu stranog poduzetnika u Hrvatskoj za potrebe plaćanja poreza na dobit (dakle za jednokratne projekte koji traju kraće vrijeme, primjerice do jedne godine), bez potrebe da se mora osnovati podružnica.
20. Uvesti “oprost lošeg poreznog duga”, odnosno mogućnost smanjenja duga po osnovi PDV-a za nenaplativa potraživanja kako bi se izbjegao trošak PDV-a za porezne obveznike.

21. Ubrzati porezni odbitak na loše kredite banaka kako bi se smanjio trošak rizika te se stvorila osnova za jeftinije kreditiranje kroz nove poslove.
22. Ukloniti selektivni porezni tretman pri investicijama u opremu i zgrade (prema odredbama Zakona o porezu na dobit) te investicija u uslužnom sektoru, npr. u ljudski kapital, te umjesto toga smanjiti opću stopu poreza na dobit
23. Produljiti razdoblje prijenosa gubitka na 10-15 godina (prema najboljim EU i globalnim praksama) kako bi se potakle visokotehnološke investicije.
24. Sniziti teret porezne obveze za inovativne tvrtke koje značajno investiraju što bi potaknulo njihovo financiranje, posebno u ranim rizičnim fazama njihova razvoja.
25. Pojednostaviti obrazac PDV-a te uravnotežiti sniženu stopu PDV-a kako bi se poboljšala usklađenosti PDV-a i kako bi se oslobodio prostor za poreznu smanjenje u drugim područjima.
26. Smanjiti bazu izuzetih od obveze fiskalizacije računa (npr u poljoprivredi) kako bi se proširila porezna baza.
27. Smanjiti porez na kupnju nekretnina, a u isto vrijeme i ukinuti izuzetke iz iste
28. Omogućiti pravo na odbitak pretporeza PDV-a za osobna vozila korištena u obavljanju osnovne djelatnosti
29. Dopustiti otpis problematičnih potraživanja bez pokretanja ovrhe ako se ispostavi da je cijena postupka ovrhe skuplja
30. Proširiti princip paušalnog plaćanja poreza na trgovce i ugostitelje do određenog iznosa, što pomaže širenju porezne baze i omogućuje poreznu relaksaciju drugdje
31. Ojačati načela upozorenja od strane Poreznog ureda umjesto naplate kazni.

S.22. FIC preporuke: parafiskalna davanja

32. Uspostaviti stalno tijelo (forum ili odbor) koji se sastoji od poslovnih udruženja, vladinih ministarstava i agencija, koji će raditi na ukidanju i smanjenju parafiskalnih davanja dok se ne ukinu.
33. Slanje zakona i podzakonskih akata koje su uvele parafiskalne naknade na procjenu utjecaja propisa.

S.23. FIC preporuke: javna uprava i pravosuđe

34. Povećanje administrativnih kapaciteta zapošljavanjem dodatnih zaposlenika u nekoliko ključnih područja (zemljišne knjige, administrativni i općinski sudovi). Rad na racionalizaciji mreže sudova i tužiteljstava. Poboljšanje sudske i upravne infrastrukture. Održavati kontinuirano smanjenje broja slučajeva i pozitivan trend rješavanja više slučajeva nego što ih se primi u jednoj godini. Poboljšati kvalitetu stručnosti sudaca i sudskih savjetnika. Fizičko obilježavanje starih slučajeva kao prioritet, uvođenje obveza za suce da podnesu mjesečna izvješća o aktivnostima poduzetim u cilju rješavanja starih predmeta (kontrola priliva predmeta iz jedne vrste, itd.). Osigurati sustavno ubrzanje procesa te u konačnici optimalno korištenje ljudskih resursa.
35. Uspostaviti sustav za praćenje predmeta s nacionalne na regionalnu razinu.
36. Reforma javne uprave prema više poslovno- i klijentno- orijentiranom poslovanju.
37. Restrukturiranje područnih i lokalnih vlasti (konsolidacija atomiziranih i neodrživih administrativnih jedinica).
38. Uspostaviti tijelo ili forum za komunikaciju problema u poslovanju i investicijama koji bi poslovna zajednica komunicirala sa zajednicama, općinama i županijama, te ministarstvima i agencijama na državnoj razini.
39. Stvaranje destimulacija za žalbene postupke u sudskim slučajevima gdje su šanse za uspjeh
40. Mijenjanje strukture odvjetničkih naknada koje trenutno stvaraju poticaje za produljenje parnica

S.24. FIC preporuke: pitanja o radu

41. Smanjiti ukupno porezno opterećenje rada, pri čemu najviša stopa poreza an dohodak od 40% Hrvatsku čini neatraktivnom u privlačenju većeg broja populzivnih, dobro plaćenih sektora te menadžerskih funkcija.
42. Relaksirati pravilo da se JOPPD obrazac (koji se koristi za prijavu isplate plaće) podnosi na dan kad se plaće isplaćuju.
43. Ukinuti ili smanjiti brojne kodove u referentnim brojevima platnih naloga.
44. Ukinuti zateznu kaamtu napalčene od strane Porezen Uprave za dospjele predujmove poreza na dohodak.
45. Uvesti jednostvne regualtorne zahtjeve za rad od kuće
46. Skratiti razdoblje za ponovno zapošljavanje nakon provedbe programa zbrinjavanja
47. Skratiti vrijeme arbitraže u slučaju otpuštanja članova sindiakta
48. Pojednostaviti otpuštanja temeljem neispunjavanja s poslodavcem dogovorenih ciljeva.
49. U nekim zemljama ne postoji obveza navesti točan naziv i opis poslova, detalje zanimanja i kvalifikacija – ovaj koncept će omogućiti fleksibilno preseljenje radnika unutar poslovne jedinice u skladu s potrebama tvrtke.
50. Postojeće odredbe o otkazima su vrlo krute i često zahtijevaju da poslodavci moraju izdati pisano upozorenje – u praksi su situacije složeniji od toga, a ipak nisu dovoljne za nepravilan otkaz ugovora. Također ne postoji vremenska dimenzija za takve opomene. Nije jasno koliko dugo takvo pozorenje vrijedi i zakon uopće ne propisuje može li poslodavac regulirati isto pitanje nakon nekoliko godina.
51. Institucija ‘otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora’ u praksi ne služi svrsi , jer se uvjeti koji su propisani za to su isti zahtjevi kao obavijest za otkaz ugovora i poslodavci koji djeluje u skladu s tim odredbama u zakonodavstvu (čak i iz organizacijskih razloga) teško da će ponuditi iste uvjete za sve ostale zaposlenike.
52. ‘Otkaz radnog ugovora zbog poslovnih uvjeta’ ostaje nepotpuna u zakonu.
53. Ukinuti nepotrebne zakonski uvjetovane obuke ovlaštenih osoba koji su već prošli odgovarajuće ispite koji uključuje obuku u području zaštite na radu.
54. Dopustiti mogućnost prijenosa svjedodžbi o stručnoj osposobljenosti ovlaštenih tvrtki poslodavaca u drugu tvrtku – kao što se odnosi na slične odredbe zakona.
55. Ukinuti nepotrebni ponovni liječnički pregled za ljude koji imaju valjanu liječničku potvrdu pri promjeni radnih mjesta.
56. Ukinuti nepotrebne prekvalifikaciju za nova radna mjesta za računalne vještine prilikom prelaska u drugu organizaciju.
57. Ukinuti nepotrebnu obuku prve pomoći za osobe koje posjeduju vozačku dozvolu ili druge dokumente za koje su morali proći tečaj prve pomoći.
58. Priznati svjedodžbe koje su stečene u školi / na fakultetu za praktičan rad s poslodavcem.
59. Uvesti mogućnost dopisnog osposobljavanja radnika za zaštitu na radu (teoretski dio).

S.25. FIC preporuke: Pristup financijskim sredstvima

60. Pronaći učinkovita rješenja za otpis loših bankovnih kredita (NPLs) što bi poboljšalo efikasnost te ubrzalo rješavanje loših plasmana. Značajna redukcija loših kredita bila bi moguća unutra 12 mjeseci (s ciljem smanjenja omjera loših kredita ispod 10% do 2019. godine).
61. Predložiti jasne, nedvosmislene kriterije za otpis duga.
62. Uvjeti za izvansudske otpise bi se trebali jednako primijeniti na sve vjerovnike/dužnike, bez obzira na sektor i/ili vrste kreditnog odnosa (ne samo za stambene kredite, već i za druge vrste kredita kao što su potrošački/gotovinski/krediti po kreditnim karticama).

63. Finalno rješenje bi uvijek trebalo izbjegavati bilo kakvu zakonsku odredbu koja bi se mogla tumačiti kao pritisak na vjerovnika da pristane na otpis duga. To je od iznimne važnosti jer se tako izbjegava problem moralnog hazarda, ali i nepotrebni ex-post sudski procesi. Otpisi trebaju biti bezuvjetni i neopozivi, kao da je sporazum postignut u sudskom postupku.
64. Poticati ubrzavanje otpisa duga prema novom Zakonu od računovodstvu tako da se definira jasan skup pravila (bez ikakvih dugotrajnih rasprava) za porezno priznate troškove.
65. Dopustiti otpise već rezerviranih dijelova nenaplativih potraživanja što bi dovelo do drastičnog smanjenja loših kredita.
66. Osigurati horizontalno pridržavanje svih relevantnih poreznih propisa (npr kako vi se izbjeglo oporezivanje otpisa duga na strani dužnika na osnovi poreza na dohodak).

S.26. Vrlo smo optimistični glede hrvatskog turističkog sektora s obzirom na povećanje kapaciteta te kvalitete smještaja koji privlači turiste s većom potrošačkom moći. Također, bolja iskorištenost EU fondova mogla bi dati značajan poticaj poljoprivredi, energetici i građevinskom sektoru, dok pridruženje EU i zajedničkom tržištu donosi veliki potencijal sektoru za prerađivanje hrane i pića. Nadalje, vidimo daljnje restrukturiranje u prerađivačkom sektoru u narednom razdoblju, dok potencijalni pozitivni rizici proizlaze iz planirane fiskalne reforme. U sektoru trgovine vidimo smanjenje profitnih marži zbog pojačane konkurencije i veoma visoke koncentracije tržišta.

1. Pregled investicija

1.1. Uvod

Hrvatska je rasla i razvijala se na paradigmi rasta na unutarnjem tržištu, financiranog stranom štednjom. Recesija je završila nakon šest godina, no dug je već visok prema mnogim standardima, a Hrvatska je izgubila investicijski rejting od strane velikih investicijskih kuća kao što su S&P, DnB, Fitch i Moody's u 2013. godini. Krajnje je vrijeme za promjenu paradigme rasta i razvoja u "otvoreni rast" s naglaskom na: izvoz, razvoj malog i srednjeg poduzetništva (SME), ulaganja (FDI) te regionalni razvoj. Vjerujemo da su poteškoće privatnih tvrtki – posebice niska produktivnost – u središtu teških izbora Hrvatske o fiskalnim i strukturnim problemima. U tom smislu, važno je nastaviti s unutarnjom devalvacijom preko daljnje reforme plaća / korporativne porezne olakšice, reforme javnog sektora, učinkovitog rješavanja nenaplativih kredita, itd. Konačni rezultat bi trebala biti povećana fleksibilnost da se presele sredstva u vanjski sektor, što zahtijeva uklanjanje prepreka za ulazak, rast i izlaz, te dodavanje fleksibilnosti na tržištima proizvoda i usluga.

Izravna inozemna ulaganja (FDI) i međunarodna trgovina služe kao dva motora svjetskog napretka. Nominalni svjetski BDP se utrostručio od 1980. godine, robna razmjena je povećana šest puta, a FDI je 20 puta veći.

Kako je Hrvatska zemlja srednjeg dohotka koja se nalazi u prijelazu prema visoko dohodovnim zemljama (prema standardima Svjetske banke) ona treba rasti i razvijati se. Budući da njezina vlastita akumulacija nacionalne štednje nije dovoljna za financiranje investicija, trebala bi se okrenuti prema međunarodnoj štednji, od koje su izravna inozemna ulaganja (FDI) najbolji oblik u odnosu na dostupnost i ograničenja Portfelja i drugih investicija – redoviti vanjski dug.

Osim što predstavlja svježi dotok kapitala, FDI nije dio vanjskog duga, a obično donose prijenos tehnologije, znanja te povećavaju produktivnost i efikasnost. Studije koje su usporedile FDI u BDP-u, FDI u vanjskom dugu te stopu rasta BDP-a među zemljama Latinske Amerike i azijskih ekonomija 'tigrova', pokazuju da su azijski tigrovi bili otvoreniji i imali veći priljev inozemnih ulaganja, time povećavajući FDI u BDP-u, FDI u vanjskom dugu i zbog toga, čini se, imali veći rast i više otvorenih radnih mjesta. Prema tim studijama, povećanje od 1% u FDI-u povećava ukupne investicije za 0,5-1,3%, a stopu rasta BDP-a za 0,5-1,0%.

1.2. Investicije u svijetu

Nakon snažnog pada u 2014. godini (-10,5% godišnje), globalni priljevi izravnih inozemnih ulaganja (FDI) porasli su za 38 posto na 1,76 bilijuna USD u 2015., a što je donekle u suprotnosti sa globalnim ekonomskim kretanjima koja je obilježio spori rast tržišta u nastajanju i snažan pad cijena sirovina. Glavni objašnjenje za ovu prividnu nekonzistentnost je val u prekograničnim preuzimanjima i spajanjima, posebno u razvijenim gospodarstvima.

Tokovi inozemnih izravnih ulaganja prema zemljama u razvoju nastavili su bilježiti solidan rast uz 10% povećanja u 2015. godini na 765 milijardi \$, ali se pritom smanjio njihov udio u ukupnim globalnim priljevima sa 55% u 2014. godini na 43% u 2015. U međuvremenu, Kina je ostao najveći svjetski primatelj izravnih stranih ulaganja u 2015. Osim toga, gledajući najveće svjetske primatelja inozemnih izravnih ulaganja u svijetu, gotovo polovica njih pripada zemljama u razvoju. U isto vrijeme, nakon što je zabilježen znatan pad u 2014. godini, tokovi inozemnih izravnih ulaganja prema razvijenim zemljama skočili su za 54% u 2015. godini na 962 milijarde \$, a u skladu s oživljavanjem u prekoraničnim preuzimanjima i spajanjima. Ulaganja multinacionalnih poduzeća (MNP) razvijenih zemalja također su dosegla rekordnu razinu: razvijena Azija sada ulaže u inozemstvu više od bilo koje druge regije. Otprilike polovica od 20 najvećih zemalja investitora bile su iz zemalja u razvoju i tranziciji. Ove multinacionalne kompanije nastavile su stjecati inozemne podružnice u zemljama u razvoju. Većina regionalnih grupacija i inicijativa su osjetili povećanje priljeva u 2015.

Promatrano iz dugoročnije perspektive, Europska unija je izgubila svoju poziciju kao svjetski najvažniji primatelj ulaganja, što najvjerojatnije odražava deficite konkurentnosti. Dok su zemlje EU još uvijek primale 50% globalnih priljeva izravnih stranih ulaganja u ranim 2000-ih, njihov udio je pao na manje od 20%. S druge strane, BRIC zemlje su više nego udvostručile svoj udio u svjetskim priljevima izravnih stranih ulaganja od 2007. U 2015, Kina je sama dobila otprilike isti iznos izravnih stranih ulaganja kao i sve članice EU zajedno. Iako je udio investicija koje dolaze iz zemalja izvan EU u porastu, još uvijek više od 60% ukupnih izravnih stranih ulaganja u europske zemlje su ulaganja unutar EU. Za EU u cjelini, to znači da većina zabilježenih ulaganja ne predstavlja originalan priljev iz inozemstva, nego se prebacuje između zemalja članica EU.

Stoljeće ranije, tipična transnacionalna (multinacionalna) društva temeljila su se na prirodnim resursima. Nakon II svjetskog rata, proizvodni FDI je došao do izražaja. U 2000-ima, preuzele su usluge. Od 2005. do 2007. godine FDI ulazi s 8% u ukupnim prirodnim resursima, dok je u proizvodnji bilo 41% te u uslugama 50%. Između 2008. i 2011. godine prosječni FDI su 12% u prirodnim resursima, 44% u proizvodnji i 44% u uslugama. Uz ovu strukturnu promjenu, omjer FDI-a i svjetskog BDP-a je narastao s 8% u 1990. godini na 29% u 2011. godini. Po sektorima, pomak prema uslugama inozemnih izravnih ulaganja je nastavljen tijekom posljednjih 10 godina, kao odgovor na sve veću liberalizaciju u sektoru, povećanje utrživosti usluga i rast globalnih lanaca vrijednosti u kojem usluge imaju važnu ulogu. U 2012. godini, usluge zajedno čine 63% globalnih stranih ulaganja, više nego dvostruko što čini udjel prerađivačke industrije. Primarni sektor zastupljen je sa manje od 10% od ukupnog broja.

Prekogranična preuzimanja i spajanja u 2015. snažno su porasla na 721 milijarde \$, dostižući najvišu razinu od 2007. godine, dok je vrijednost najvećih 5 poslova činila otprilike četvrtinu ukupne vrijednosti. Priljevi u prekogranična preuzimanja i spajanja tijekom godine su bila glavni pokretač povećanja izravnih stranih ulaganja u razvijenim gospodarstvima. Aktivnost je posebno bila izražena u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje je neto prodaja porasla od 17 milijardi \$ u 2014. godini na 299 milijarde \$ u 2015. Ista su porasla snažno i u Europi (+36% godišnje).

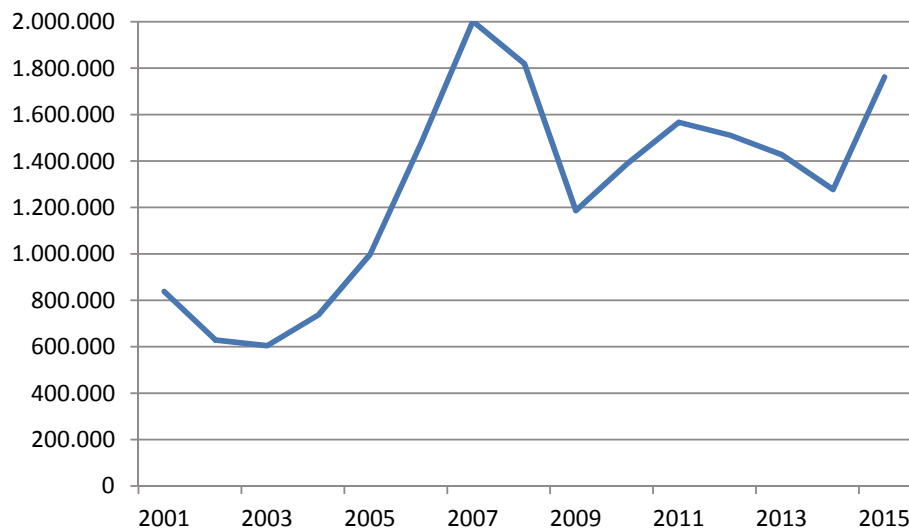
Najavljen greenfield investicije porasle su za 9%, na 766 milijarde \$. Zemlje u razvoju i dalje privlače dvije trećine najavljenih greenfield ulaganja. U međuvremenu, gledajući strukturu greenfiled ulaganja, udio primarnog sektora pao je u prosjeku na 5% tijekom 2013-2015, gotovo polovica prosječne razine zabilježene u razdoblju od 2009-2011.

Iako izravna strana ulaganja kroz prekogranična preuzimanja i spajanja mogu potaknuti produktivna ulaganja, broj sklopljenih u 2015. godini može se pripisati korporativnom preustroju, uključujući i porezne inverzije. Takve rekonfiguracije često uključuju velike promjene u bilanci plaćanja, ali malo promjena u stvarnim operacijama multinacionalnih kompanija. Ovaj trend je posebno očito u Sjedinjenim Američkim Državama i Europi, ali je također vidljiv u zemljama u razvoju. U Hong Kongu (Kina), dio oštrog povećanja izravnih stranih ulaganja može se pripisati restrukturiranju dva velika konglomerata.

UNCTAD predviđa pad globalnih izravnih stranih ulaganja za 10-15% na 1,6 bilijuna USD u 2016. godini, što odražava krhkost globalnog gospodarstva, uporne slabosti agregatne potražnje, učinkovitost mjera za suzbijanje porezne inverzije ponude i pad dobiti multinacionalnih kompanija. Povišeni geopolitički rizici i regionalne tenzije mogle bi dodatno pojačati očekivani pad. Tokovi izravnih stranih ulaganja će vjerojatno zabilježiti pad i u razvijenim i u

zemljama u razvoju, zatvarajući još jedan val prekograničnih preuzimanja i spajanja i korporativne rekonfiguracije. U srednjoročnom razdoblju, predviđa se nastavak rasta globalnih tokova izravnih stranih ulaganja u 2017 koji bi trebali nadmašiti 1,8 bilijuna USD u 2018.

Slika 1.2.1. Globalni trendovi FDI, milijuni američkih dolara

Izvor: UNCTAD, World Investment Report 2015

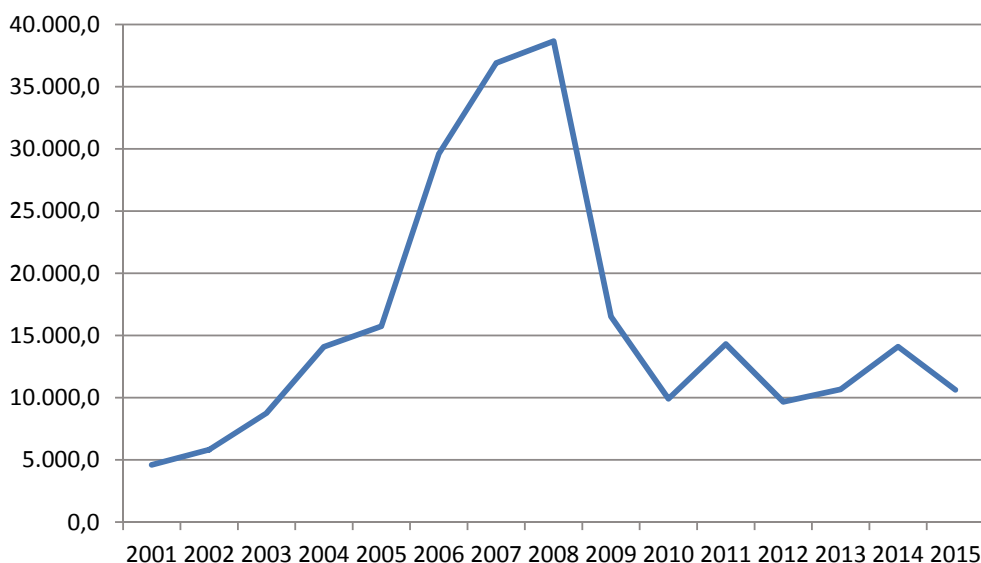
1.3. Regionalni trendovi

Relativno niski troškovi rada, jednostavan pristup europskim tržištima te privatizacija preostalih poduzeća u državnom vlasništvu su dali poticaj FDI tokovima. Hrvatska i Albanija su primili najviše FDI tokova u ovoj podregiji. Pozitivan trend je bio preokrenut u 2009. godini, kada su FDI priljevi oštro pali za 35% u 2009. godini, a 46% u 2010. godini. Tijekom ovog razdoblja, brojni projekti su bili otkazani ili odgođeni. Hrvatska – zemlja koju je taj pad najviše pogodio – zabilježila je pad tokova FDI-a s 6 milijardi USD u 2008. godini na 432 milijuna USD u 2010. godini. TNC-ovi iz Austrije i Nizozemske, odvraceni ekonomskim kretanjima i previranjima na tržištima državnog duga, povukli su sredstva iz Hrvatske, povlačeći zajmove svojim podružnicama kako bi ojačali svoju bilancu u zemlji matici. FDI tokovi su, također, značajno smanjeni u Makedoniji. Nasuprot tome, Albanija je podigla trend, uglavnom zbog prijateljskog poslovnog okruženja za investiture i mogućnosti koje su se otvorile privatizacijom poduzeća u državnom vlasništvu.

Osjetljivost FDI tokova u jugoistočnoj Europi je djelomično povezana s velikim udjelom unutarnjih FDI-a od strane EU, gdje gospodarske teškoće imaju posebno negativne učinke za FDI ove podregije. Veliki globalni investitori izvan EU, kao što su SAD, Japan i Kina nisu značajni investitori za ovu podregiju. Sastav priljeva po industrijama za jugoistočnu Europu je također radio protiv njih u trenutnoj krizi; investicije nisu bile diverzificirane te su koncentrirane uglavnom u industrije kao što su financije i maloprodaja.

U jugoistočnoj Europi, nakon što je zabilježen porast od 32% u 2014. godini, inozemna izravna ulaganja su zabilježila snažan pad od 25% u 2015. godini – posebno u projektima u energetske sektoru. U Srbiji, projekt Južni tok, u vrijednosti od oko 2 milijarde €, koji je dizajniran za transport prirodnog plina iz Ruske Federacije u Europi je napušten. Međutim, u Albaniji, Trans-jadranski plinovod će generirati jedan od najvećih priljeva inozemnih stranih ulaganja u toj zemlji, s važnim napretkom za brojne industrije, uključujući proizvodnju, komunalije i prijevoz. Plinovod će poboljšati europsku energetske sigurnost i raznolikost pružajući novi izvor plina.

Slika 1.3.1. FDI trendovi u Jugoistočnoj Europi, milijuni američkih dolara

Izvor: UNCTAD, World Investment Report 2015

1.4. Studije

Uloga FDI-a u rastu i razvoju zemlje domaćina je potvrđena kroz nekoliko empirijskih istraživanja, pogotovo u nedovoljno razvijenim gospodarstvima. U posljednjih 20 godina, priljev inozemnih izravnih ulaganja imao je bitnu ulogu u rastu proizvodnosti, proizvodnje, zaposlenosti i izvoza srednjoeuropskih tranzicijskih gospodarstava.

Osim što predstavlja stabilan i dugoročan izvor kapitala, inozemna izravna ulaganja služe kao kanal za prijenos suvremene tehnologije te upravljačkih i organizacijskih znanja. Dodatno, putem inozemnih izravnih ulaganja, domaća gospodarstva su integrirana u tokove međunarodnog kapitala i trgovine.

Pozitivni učinci inozemnih izravnih ulaganja nisu isključivo posljedica samo greenfield investicija. Prekogranična spajanja i akvizicije (M&A) koja uključuju naknadne investicije u nove tehnologije i reorganizacije poslovanja mogu imati jednako željene učinke na duge staze, posebno u tranzicijskim gospodarstvima sa zastarjelim proizvodnim kapacitetima. Uloga inozemnih izravnih ulaganja kao kanala za prijenos tehnologije te upravljačkih i organizacijskih znanja posebno je naglašena u novijoj literaturi, kao i njihov neizravni utjecaj na konkurentnost, produktivnost i ulagačku aktivnost njihovih društava (efekt prelijevanja). Ovi učinci su značajniji za transfer tehnologije i produktivnosti za cjelokupno gospodarstvo nego formalni dogovori o transferu tehnologije.

Iskustvo u srednjoeuropskim tranzicijskim gospodarstvima pokazuje da bi kretanje prihoda (proizvodnje/prodaje), zaposlenosti i kapitala ovih društava trebalo formirati J-krivulju – pad u početnom razdoblju nakon stjecanja, nakon čega slijedi postupni oporavak i dostizanje puno viših razina u odnosu na razdoblje prije stjecanja.

U srednjoeuropskim tranzicijskim gospodarstvima, inozemna izravna ulaganja igrala su bitnu ulogu u restrukturiranju domaće industrije – ona su povećala produktivnost i utjecala na povećanje konkurentnosti ključnih sektora gospodarstva. Uspješno restrukturiranje gospodarstva rezultira povećanjem produktivnosti rada, što je viđeno u Mađarskoj koja je prva počela primati inozemna izravna ulaganja – samo u razdoblju od 1992. do 1997. godine produktivnost rada se više nego udvostručila, a profitabilnost se utrostručila. Slično je bilo i u Češkoj i Poljskoj, ali su te zemlje počele dobivati veće količine inozemnih izravnih ulaganja tek u kasnijoj fazi.

Čak i nakon tog razdoblja, FDI društva su imala iznimno važnu ulogu u gospodarstvima tih zemalja. Osim velikog udjela u kapitalu, prodaji i izvozu, treba napomenuti da je, u svim promatranim zemljama, udio u tim pokazateljima veći od udjela u zaposlenosti, što ukazuje na višu razinu produktivnosti za FDI društva u odnosu na ostatak gospodarstva.

Kao što Škudar (2004.) pokazuje, slični rezultati mogu se naći za FDI društva u Hrvatskoj. Sve skupine stečenih FDI društava pokazuju brži rast prihoda i kapitala nego skupina drugim domaćih proizvodnih društava. Dio promatranih društava je prošao kroz razdoblje usporavanja rasta prihoda i kapitala zbog gubitaka restrukturiranja, nakon čega slijedi rast prihoda i kapitala. Produktivnost je, također, brže rasla. Isto vrijedi i za novoosnovana društva. Najveći dio profita FDI društava je zadržan (otprilike dvije trećine), čime se potvrđuje trajni interes investitora u funkcioniranju društva u koje je ulaganje izvršeno. Međutim, ova društva nisu dosad postigla očekivani rast zaposlenosti, uz iznimku pojedinih slučajeva.

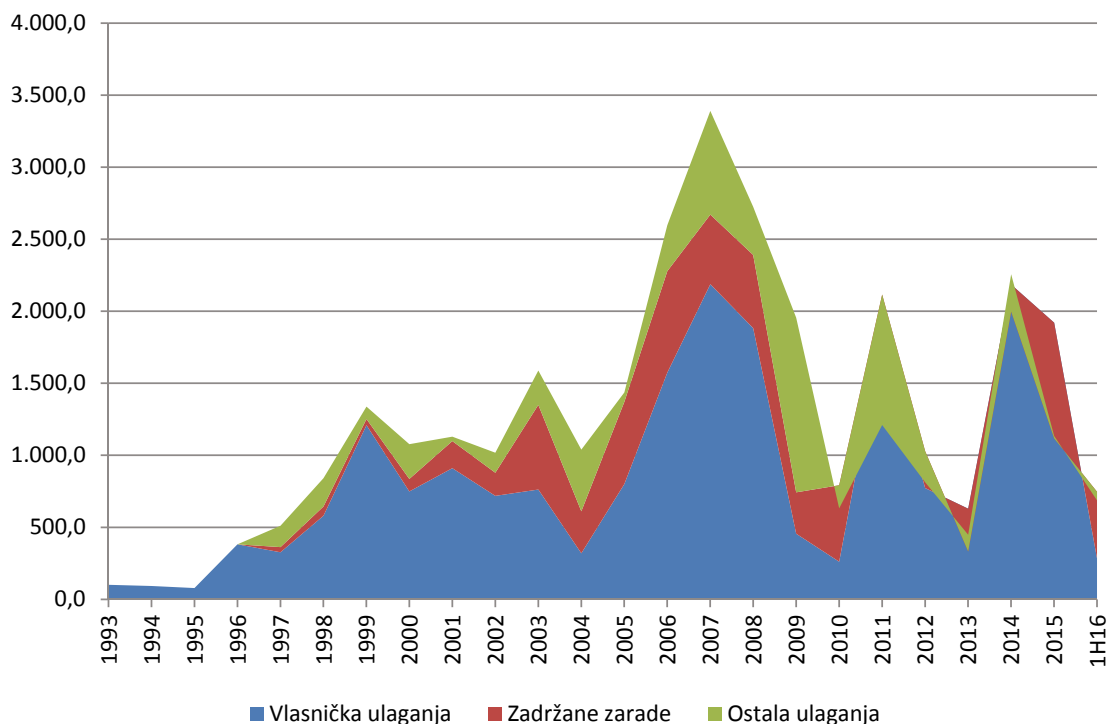
Studije pokazuju da se FDI tokovi kreću, u prosjeku, prema područjima stabilnog tečaja, zemljama s niskim rizikom ulaganja i zemljama s visokim BDP prihodom per capita. Osim toga, aglomeracija FDI-a se čini kao važna odrednica trenutnih FDI tokova. Podaci ne podržavaju trgovinsku otvorenost ni kao značajnu niti kao robusnu nezavisnu varijablu trenutnih FDI tokova.

1.5. FDI u Hrvatskoj

FDI je u Hrvatsku dolazio u valovima. Određene količine stranih ulaganja ostvarene su tijekom prve polovice 1990-ih u danima prve faze privatizacije i rata – samo društva iz susjednih zemalja kao što su Njemačka, Austrija i Italija su povezale svoje podružnice podizvođača u tom procesu. Druga faza bila je od 1997. do 2002. godine kada je masovna kuponska privatizacija kombinirana s nekoliko velikih projekata kao što su velike banke (Zagrebačka, Privredna), Telekom te prvi dio INA-e. Zatim su došle “zlatne” godine od 2004. do 2009. kada je također bilo nekoliko velikih projekata kao što je druga faza INA-e i Telekom u kombinaciji s interesom portfeljnih investitora, kao i od društava koja su htjela poslovati u Hrvatskoj i u susjednim zemljama.

Uz priljeve, može se vidjeti da zadržana dobit i tokovi iz- i prema matičnim društvima čine svaki po 20% od ukupnih FDI priljeva u Hrvatsku. Moglo bi se reći da FDI društva koja su došla u Hrvatsku reinvestiraju u poduzeća koja su kupila (stekla) kako bi ih razvijala, koristeći veze s matičnim društvom za kreditne linije za obrtni kapital poduzeća. U tom kontekstu vrijedi napomenuti kako je zadržana dobit zabilježila snažan pad u 2015. godini s obzirom da velike banke nisu isplaćivale dividende nakon što su zabilježile snažne gubitke uslijed konverzije kredita u švicarskim francima te je FDI kao postotak BDP-a kliznuo sa 3,1% u 2014. na 0,3% u 2015.

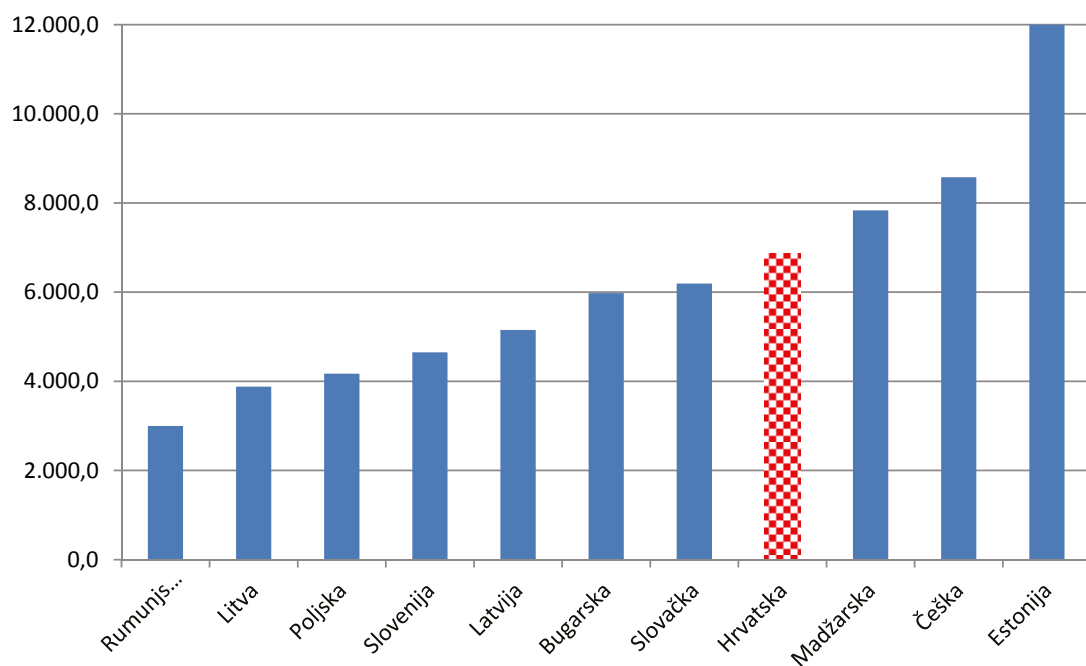
Slika 1.5.1. FDI u Hrvatskoj po godinama, milijuni eura

Izvor: HNB

Tijekom razdoblja od 1993. do 2014. godine, Hrvatska je akumulirala 29,4 milijardi eura FDI-a. Prema akumuliranom FDI per capita, Hrvatska je četvrta, iza Estonije, Češke, Mađarske, a ispred Slovačke.

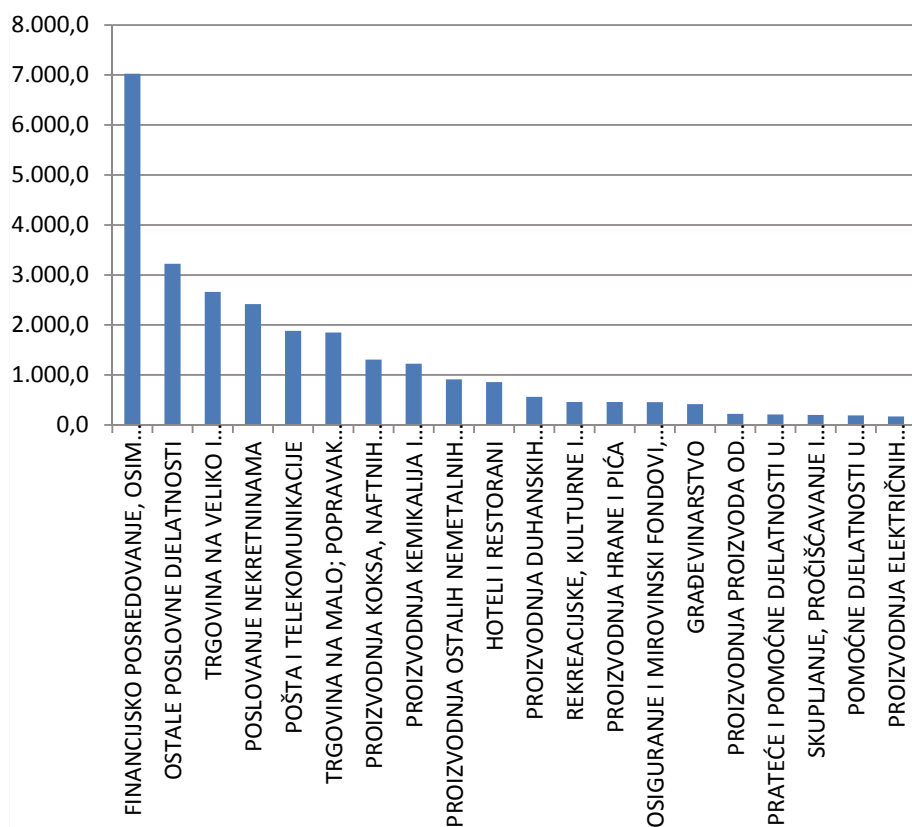
Slika 1.5.2. FDI u Srednjoj i istočnoj Europi, kumulativni FDI, eura po stanovniku

Izvor: UNCTAD.

Suprotno uvriježenom argumentu, najveće FDI investicije čine manje od polovice ukupnih FDI priljeva – Telekom koji još uvijek ima dominantnu poziciju i u fiksnim i mobilnim mrežama, najveće banke koje zajedno drže više od 55% bankovnog tržišta i hrvatska naftna kompanija – INA koja je tada imala dominantnu poziciju u maloprodaji derivata. Osim nekretnina koje su treća industrija i akumulirale su 1,8 milijardu eura tijekom tog razdoblja, druga industrija je maloprodaja koja je izgradila niz trgovačkih centara diljem Hrvatske i spasila Hrvate od kupovine u inozemstvu. Osim toga, postoje industrije kao što su Proizvodnja kemikalija i farmaceutskih proizvoda, Proizvodnja nemetalnih minerala i cementa, Hoteli i restorani, Proizvodnja hrane i pića, Građevinarstvo i Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, u kojima Hrvatska ima komparativnu prednost te je povećala izvoz u tim područjima.

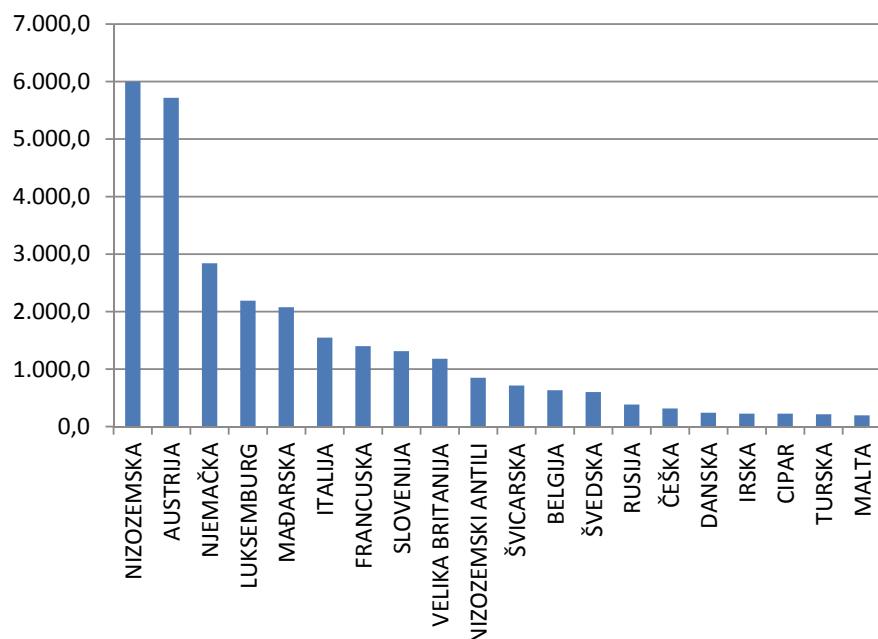
Slika 1.5.3. FDI u Hrvatskoj po sektoru, top 20 sektora, milijuni eura

Izvor: HNB.

Strani investitori su pretežito došli iz susjednih zemalja i zemalja s kojima Hrvatska tradicionalno posluje, kao što je Austrija (investirala 5,7 milijardi eura), Njemačka (investirala 2,8 milijardi eura), Mađarska (investirala preko 2 milijarde eura), Italija (investirala preko 1,5 milijarde eura) i Slovenija (investirala preko 1,3 milijarde eura). No, tu je Nizozemska s 6 milijardi eura FDI-a, Francuska s gotovo 1,4 milijarde eura FDI-a, Švedska, Belgija i Švicarska (svaka s oko pola milijarde eura FDI-a), koje nisu u prvih 10 zemalja s kojima Hrvatska trguje i nisu toliko upoznate s hrvatskim tržištem.

Slika 1.5.4. FDI u Hrvatskoj po zemlji podrijetla investitora, top 20 zemalja, milijuni eura

Izvor: HNB.

FDI poduzeća predstavljaju značajan dio hrvatskog gospodarstva, bilo kroz kapital, ukupne prihode, izvoz, zapošljavanje ili investicije. Kapital FDI tvrtki predstavlja gotovo trećinu ukupnog kapitala društava u Hrvatskoj s udjelom izvoza koji se približava 40% i povećanjem od 5.1pb u razdoblju 2008-2015.

Isključujući prihode, u produljenoj recesiji, FDI društva su poboljšala svoju relativnu izvedbu zato što su ostala povezana sa svjetskim financijskim, trgovinskim i poslovnim vezama putem svojih matičnih mreža.

Također, ako bi se FDI društva koja su već tu konzultirala i potaknula da povećaju svoje poslovanje u Hrvatskoj, to bi bio najlakši i najbrži način da se poveća FDI u zemlji.

Tablica 1.5.1. Značaj kompanija u stranom vlasništvu za hrvatsku ekonomiju sumiran je u slijedećoj tablici (kao postotni udio u ukupnom gospodarstvu)

	2008	2010	2013	2014	2015
Kapital	26,9	27,9	27,4	27,7	27,9
Prihodi	19,5	18,0	17,4	16,6	17,3
Izvoz	34,3	35,9	37,4	38,2	39,4
Broj zaposlenih	14,1	14,4	15,8	15,9	15,4
Investicije	23,3	24,9	26,7	29,0	25,2

Izvor: Koristili smo FINA-inu bazu i BISNODE za izračun i agregiranje rezultata za društva koja imaju preko 50% stranog vlasništva (koje smo sumirali kao FDI kompanije) naspram ostalih aktivnih društava s više od 1 zaposlenog (koje smo sumirali kao ukupno gospodarstvo).

2. Makroekonomski pregled

Među gospodarskim politikama Vlade Republike Hrvatske, makroekonomska stabilnost se najviše naglašavala, još od hiperinflacije s početka 1990-ih godina i uspješno provedenog Anti-inflacijskog programa iz 1993. i 1994. godine. Makroekonomska stabilizacija ostaje odonda mantrom svake hrvatske Vlade a što ide u prilog privlačenju investicija.

2.1. Realni sektor

Tijekom razdoblja od 2000. do 2008. godine, BDP je rastao sve dok ju recesija nije teško pogodila i otkrila strukturalne nedostatke hrvatskog gospodarstva, kao i činjenicu da ozbiljne strukturalne reforme nisu poduzete od 2002. godine, kada je mirovinska reforma započela i završena u 2004. godini, kad su već prevalili tranzicijski troškovi reforme. Reforma socijalnog sektora, zdravstvenog sektora, javne uprave, javnih društava, reforma državne potpore i subvencije i druge reforme su planirane u suradnji sa Svjetskom bankom i drugim međunarodnim institucijama još 2000., ali nisu nikada provedene do kraja. Usprkos tome, Hrvatska je uspjela izaći iz recesije u 2015. godini te očekujemo da zabilježi solidan rast od 2,7% u 2016.

Tablica 2.1.1. Rast BDP-a, Jugoistočna Europa

BDP, realni i stopa rasta (% 2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.p	2017.f	
Albanija	5,90%	5,98%	7,50%	3,35%	3,71%	2,55%	1,42%	1,00%	1,83%	2,77%	3,40%	3,70%
Bosna i Hercegovina	5,69%	5,98%	5,59%	-0,82%	0,77%	0,91%	-0,93%	2,39%	1,08%	3,16%	2,90%	3,00%
Bugarska	6,75%	7,68%	5,65%	-4,22%	0,06%	1,58%	0,24%	1,28%	1,55%	2,97%	3,00%	2,80%
Hrvatska	4,79%	5,15%	2,05%	-7,38%	-1,70%	-0,28%	-2,19%	-1,06%	-0,36%	1,65%	2,70%	2,20%
Grčka	5,65%	3,27%	-0,36%	-4,30%	-5,48%	-9,13%	-7,30%	-3,20%	0,65%	-0,23%	0,06%	2,77%
Kosovo	3,41%	8,30%	4,49%	3,59%	3,31%	4,38%	2,81%	3,39%	1,21%	3,97%	4,05%	3,34%
Makedonija	5,14%	6,47%	5,47%	-0,39%	3,36%	2,34%	-0,46%	2,93%	3,54%	3,67%	2,20%	3,50%
Moldavija	4,79%	3,00%	7,84%	-5,99%	7,09%	6,82%	-0,73%	9,40%	4,79%	-0,49%	2,00%	3,00%
Crna Gora	8,60%	10,70%	6,90%	-5,70%	2,46%	3,23%	-2,72%	3,55%	1,78%	3,18%	3,50%	3,20%
Rumunjska	8,06%	6,86%	8,46%	-7,07%	-0,80%	1,06%	0,64%	3,53%	2,96%	3,75%	4,96%	3,76%
Srbija	4,90%	5,89%	5,37%	-3,12%	0,58%	1,40%	-1,02%	2,57%	-1,83%	0,74%	2,50%	2,50%
Slovenija	5,66%	6,94%	3,30%	-7,80%	1,24%	0,65%	-2,69%	-1,09%	3,11%	2,32%	2,20%	2,00%
Turska	6,89%	4,67%	0,66%	-4,83%	9,16%	8,77%	2,13%	4,19%	3,02%	3,99%	3,28%	2,98%
SEE, vagani prosjek	6,47%	4,91%	2,14%	-4,94%	3,49%	3,08%	-0,20%	2,39%	2,23%	2,95%	2,94%	2,99%
SEE, jednostavni prosjek	5,86%	6,22%	4,84%	-3,44%	1,83%	1,87%	-0,83%	2,22%	1,80%	2,42%	2,83%	2,98%

Izvor: MMF, Središnje banke i Ministarstva financija, Addiko izračuni i projekcije.

Nezaposlenost je usko povezana s ekonomskom aktivnošću u realnom sektoru. Hrvatska je znatno smanjila svoju stopu nezaposlenosti u nedavnom periodu sa 18,3% na kraju 2014. godine na 12,8% u drugom kvartalu 2016. mjerenu pomoću standardizirane mjere ILO-a, koja je blaža nego druge mjere. Službena mjera je nešto viša na 13,6% u istom periodu.

Sastav hrvatskog BDP-a je više poput onoga u SAD-u i velikim tržištima u smislu da osobna potrošnja čini oko 60% BDP-a, izvoz robe i usluga čini oko 50% BDP-a, a izvoz i uvoz kombinirano (zajednička mjera otvorenosti gospodarstva) čini otprilike 110% BDP-a. Hrvatski robni izvoz se tako nakon ulaska u EU povećao otprilike 21% s najjačim pozitivnim doprinosom od strane izvoza strojeva i transportne opreme (uglavnom brodova) i robe prerađivačke industrije općenito. Osim toga, Hrvatska je uspjela povećati prihode od turizma za oko EUR1bn u periodu 2015-2016 budući da stalne geopolitičke tenzije i dalje tjeraju turiste u sigurnija odredišta.

Osobna potrošnja kućanstava je bila stabilan izvor rasta BDP-a, do 2014. godine zbog snižavanja raspoloživog dohotka od kojih plaće i mirovine su dominantni dio, zbog mjera štednje javnom i privatnom sektoru uz otpuštanja uslijed dugo očekivanog restrukturiranja. Međutim, osobna potrošnja je započela oporavak u 2015. godini, pri čemu očekujemo da se umjerene stope rasta nastave i u periodu pred nama. Državna potrošnja je imala faze konsolidacije početkom 2000-ih i tijekom nedavne recesije. Ulaganja su se smanjila u realnim uvjetima (osim 2000. nakon bombardiranja Srbije 1999. godine od strane snaga NATO-a zbog Kosova što je imalo utjecaj na cijelu gospodarsku aktivnost u Hrvatskoj) samo u recesiji, a kao što smo pokazali prema inozemnim izravnim ulaganjima to se dogodilo samo u 2010. godini kada je samo 317,8 milijuna eura izravnih stranih ulaganja ušlo u Hrvatsku – inozemna izravna ulaganja bi trebala biti glavni stup promijenjene paradigme održivog razvoja Hrvatske u godinama koje dolaze, pogotovo gledajući izvedbu izvoza i zaposlenosti od strane izravnih stranih ulaganja u Hrvatskoj, a imajući u vidu da javne investicije mogu zahtijevati više vremena, a posebice u periodu kada postoje mjere štednje u fiskalnoj politici.

Tablica 2.1.2. Realni rast hrvatskog BDP-a po komponentama finalne potrošnje, godina-na-godinu

	Konačna potrošnja		Bruto investicije	Izvoz roba i usluga	Uvoz roba i usluga	Bruto domaći proizvod (tržišne cijene)
	Kućanstva i NPUSK	Država				
2000.	3,2	-3,4	-3,1	18,5	7,0	3,8
2001.	4,1	-4,2	6,0	10,1	11,8	3,4
2002.	8,0	5,9	14,1	4,7	18,2	5,2
2003.	3,9	2,1	23,5	10,8	11,7	5,6
2004.	4,0	3,2	5,4	6,0	5,2	4,1
2005.	3,9	3,1	3,9	4,6	5,2	4,2
2006.	3,3	5,2	10,1	5,6	8,3	4,8
2007.	6,3	6,5	7,2	3,4	6,1	5,2
2008.	1,3	-0,7	9,2	0,8	4,0	2,1
2009.	-7,4	2,1	-14,4	-14,1	-20,4	-7,4
2010.	-1,5	-1,6	-15,2	6,2	-2,5	-1,7
2011.	0,3	-0,3	-2,7	2,2	2,5	-0,3
2012.	-3,0	-1,0	-3,3	-0,1	-3,0	-2,2
2013.	-1,8	0,3	1,4	3,1	3,1	-1,1
2014.	-0,7	-1,9	-3,6	7,3	4,3	-0,4
2015.	1,2	0,6	1,6	9,2	8,6	1,6

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Ako pogledamo sektorsku sliku sastava realnog BDV-a (ili točnije realnu Bruto dodanu vrijednost), klasificiranu po NKD-u, možemo vidjeti da:

- Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo je imalo udio od 6,5% BDV-a koji pada prema 4,3%.
- Proizvodnja, rudarstvo i vađenje, opskrba energijom su pali s 24.4% na 21.2% od čega prerađivačka industrija s 17.8% na 14.7%. Ovo je zbog restrukturiranja u navedenom sektoru, ali bi udio opskrbe energijom mogao povećati rezultat cijele grupe.
- Graditeljstvo je doseglo vrhunac u razdoblju od 2005. do 2008. godine kada je činilo 8% od ukupnog realnog BDV-a (zbog velikih građevinskih projekata i autocesta), te je kasnije palo na razinu od oko 5%, jednaku onoj s početka razdoblja.
- Trgovina i prijevoz raznolika je kombinacija, a imala je stabilan udio oko 20% BDV-a s trgovinom u opadanju pri kraju razdoblja, dok je prijevoz počeo rasti krajem razdoblja što bi se trebalo nastaviti i u budućnosti.
- ICT je izdvojen kao zasebna industrija s jedva 4,8% udjela na početku razdoblja, te povećanjem do 5,2% u 2002. godini, a da bi potom ponovno pala na 4,4%.
- Financijska industrija je povećala svoj udio s malo više od 4% na 6,7%.
- Poslovanje u nekretninama je zamijenilo mjesto s graditeljstvom. U naponu graditeljstva, realni BDV udio nekretnina je posrnuo na 9%, ali se povećao kasnije prema 10% BDV-a kako je graditeljstvo oslabilo.
- Profesionalne usluge su napredovale u udjelu s 4,6% na 8,1% BDV-a.
- Ostale usluge (osobne usluge) napredovale su s udjela od samo 2,5% na 3,1%.
- Javna uprava je smanjila udio na početku razdoblja uslijed mjera štednje s gotovo 19% na 13%, ali je na kraju razdoblja povećala svoj udio na iznad 15% BDV-a unatoč mjerama štednje zbog recesije i padu drugih industrija.

Nekretnine su pale u 2001. godini te opet u 2013. i 2015. godini. Profesionalne usluge i ostale (osobne usluge) su pale u 2010. i 2011. godini, ali su se otad oporavile. Realna aktivnost javne uprave je pala u razdoblju od 2000. do 2003. godine – u razdoblju stvarne fiskalne konsolidacije, ali je narasla otad, čak i usred recesije. Trgovina na veliko, prijevoz i smještaj su se smanjili u početku recesije, unatoč povećanju prometa i turizma te uslijed pada maloprodaje i prodaje na veliko tijekom recesijskog razdoblja. Prerađivačka industrija je padala u vrijeme recesije s najmanjim padom (nulom) u 2011. godini te je počela bilježiti oporavak u 2014. Poljoprivreda je bilježila mješovite rezultate tijekom cijelog razdoblja, s padovima u recesijskom razdoblju, ali isto tako i u 2003., 2005. i 2007. godini, ponajviše zbog velikih suša i poplava, a udio je također smanjen i u nedavnom periodu. Graditeljstvo je bilo najteže pogođeno recesijom te i dalje bilježi smanjenje udjela.

Tablica 2.1.3. Rast realnog hrvatskog BDV-a po sektorima, godina-na-godinu

NKD	A	B,C,D,E	od čega C	F	G,H,I	J	K	L	M,N	O,P,Q	R,S,T,U	
	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	Prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije	Prerađivačka industrija	Građevinarstvo	Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane	Informacije i komunikacije	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	Poslovanje nekretninama	Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	Ostale uslužne djelatnosti	Bruto dodana vrijednost (bazične cijene)
2001.	2,4	0,9	1,4	7,3	11,7	8,2	2,4	-1,6	5,0	-1,2	4,0	3,5
2002.	4,5	4,6	4,5	6,6	11,1	5,0	3,1	6,2	3,5	-1,7	8,4	5,2
2003.	-6,8	3,5	3,8	25,1	11,4	6,2	8,2	1,5	7,3	-1,8	9,0	5,6
2004.	9,8	4,4	4,5	12,0	2,4	12,6	0,3	1,7	7,8	0,1	5,8	4,3
2005.	-1,5	1,8	2,9	10,2	7,5	5,7	9,8	1,4	2,1	0,6	5,1	4,0
2006.	8,4	3,4	3,6	6,9	5,9	6,4	3,9	6,2	7,3	0,7	2,7	4,7
2007.	-3,6	4,6	6,7	4,8	7,3	6,8	7,0	3,4	12,5	0,7	5,7	5,0
2008.	5,4	0,1	0,9	7,2	1,0	2,7	4,8	1,7	3,8	2,3	3,5	2,4
2009.	-2,7	-10,4	-12,3	-10,0	-11,6	-2,8	1,3	0,4	-7,5	0,0	-4,3	-6,3
2010.	-6,6	-2,3	-2,9	-15,7	-2,8	-1,9	4,0	2,7	-3,7	0,5	-2,8	-2,5
2011.	-3,8	-1,1	0,0	-8,5	0,6	-0,5	3,3	1,3	3,0	1,6	0,5	0,0
2012.	-14,7	-5,0	-4,2	-11,7	-3,2	-0,9	-2,4	0,2	0,6	0,3	0,3	-3,2
2013.	-0,6	-2,4	-3,6	-4,4	-0,5	-1,4	-1,6	-0,4	0,4	0,0	-1,1	-1,1
2014.	0,0	1,2	3,4	-6,7	0,5	-1,1	-0,1	-0,4	0,7	-0,6	0,5	-0,1
2015.	-0,4	2,6	3,7	-0,6	3,9	-0,4	0,5	-0,2	0,4	0,2	0,0	1,4

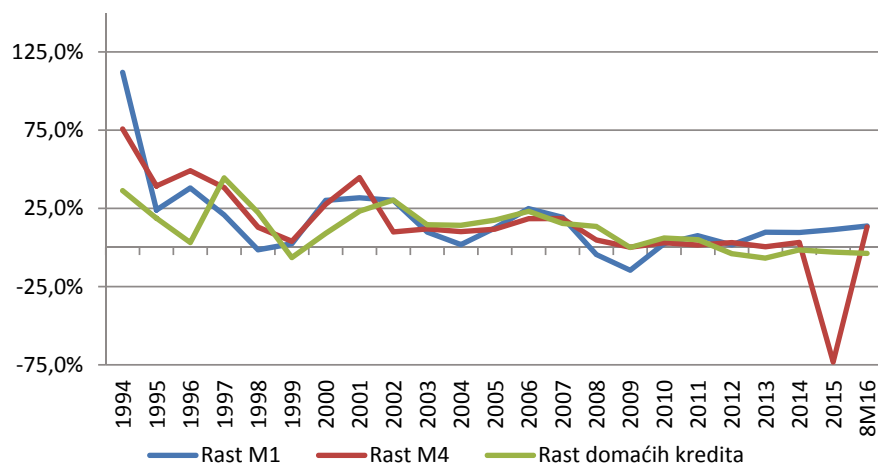
Izvor: Državni zavod za statistiku.

Čini se da će profesionalne usluge, i ostale (osobne) usluge nositi rast BDP-a (zajedno čine četvrtinu realnog BDV-a). Također, promet i turizam u Veleprodaji, trgovini itd. mogu dati neki poticaj realnom rastu BDV-a ako se pokažu pozitivnima (budući da ova kategorija čini 22% realnog BDV-a). Restrukturiranje u prerađivačkoj industriji i povećanje konkurentnosti može utjecati na rast BDV-a kroz svoj udio od 15% u ukupnom realnom BDV-u.

2.2. Monetarni sektor

Pogled na monetarnu politiku je uvijek bio konfliktan. S jedne strane, Vlada i Hrvatska narodna banka su oduvijek smatrale monetarnu politiku kao akomodirajuću na rubu ekspanzivne. Realni sektor je oduvijek smatrao monetarnu politiku kontraktivnom. To je tako dijelom zbog iskustva s početka 1990-ih godina kada je monetarna politika bila pretjerano ekspanzivna, i kontrakcija se dogodila s Anti-inflacijskim programom, a dijelom i zbog činjenice da je prije recesije HNB vodio bitku s rastućim zajmovima iz matica prema podružnicama unutar bankovnih grupacija u stranom vlasništvu pokušavajući, slabog uspjeha, smanjiti taj dio inozemnog duga koji je u stvari bio korišten za financiranje gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj. Podaci o rastu novca (mjereni agregatima M1 i M4) potvrđuju priču ekspanzivne politike u razdobljima od 1994.-1998., 2000.-2003. i 2005.-2008. godine, s kontrakcijama u 1999. 2004. i 2009., a da bi od 2010. ponovno postala ekspanzivnom. Nadalje, od rujna 2015. godine, HNB osigurava bankama likvidnost putem jednostjednih repo operacija gdje su kamatne stope na istu snižavane u nekoliko prilika. Isto tako, u 2016., HNB je uveo 4-godišnje strukturne repo operacije s namjerom da plasira bankama oko 3-4 milijarde kuna, ali je dosada plasirao manje od milijardu kuna kroz dosad održane tri strukturne repo operacije, au kontekstu niske kreditne aktivnosti koja zadržava potrebe za likvidnošću na niskim razinama.

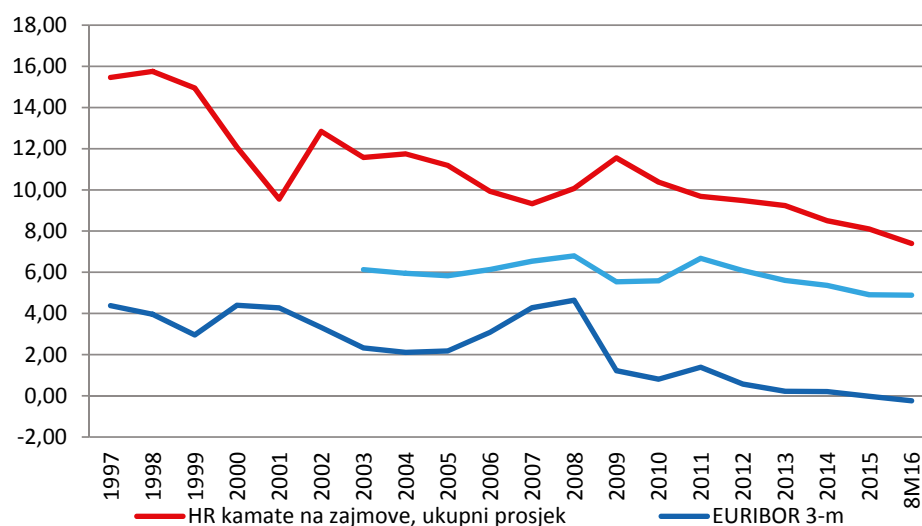
Slika 2.2.1. Monetarni indikatori, godina-na-godinu, kraj razdoblja, %

Izvor: HNB, Addiko izračuni i projekcije.

Iako su kamatne stope znatno plae u nedavnom periodu, i dalje su više nego u EU, zbog nekoliko razloga. Da budemo precizni, omjer obveznih rezervi koje banke moraju držati kod središnje banke (Hrvatska narodna banka) je viši nego u drugim EU zemljama. Drugo, gubitak investicijskog rejtinga iz 2013. godine, materijalizirao je zabrinutost u vezi rizika zemlje, gurajući kamatnjake prema gore. Posljednji dio slagalice priče o višim kamatnim stopama je veliki angažman državnih i javnih poduzeća na tržištu duga, zbog čega su također kamatne stope više u Hrvatskoj nego u drugim EU zemljama zbog jednostavnog istiskivanja privatnog sektora od strane javnog sektora – banke su više sklone dati kredit državnim i javnim društvima jer ona mogu posegnuti prema rastućim porezima i kvazi-porezima kako bi vratila kredit. I dalje postoji više od 2 postotna boda razlike između hrvatskih i EU stopa na zajmove, a što je znatno niže u odnosu na period recesije kada je razlika bila u jednom trenu oko 6pb kada je EU znatno snizila kamatne stope ubritgavajući dodatnu likvidnost kako bi poduprijela ekonomsku aktivnost.

Slika 2.2.2. Kamatnjaci u Hrvatskoj i EU, godišnji prosjeci

Izvor: HNB, Addiko izračuni i projekcije.

Inflacija je uvijek bila jednoznačenkasta i nije bila stvarni problem od Anti-inflacijskog programa iz 1993.-1994. godine. Zbog razdoblja hiperinflacije ranih 1990-ih godina, inflacija je bila glavna briga HNB-a još od Anti-inflacijskog programa iz 1993.-1994. godine. Naime, Hrvatska je postavila nisku inflaciju kao jedini cilj monetarne politike u 1998. godini (Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci), u skladu s formiranjem ECB-a i europskog raspoloženja u to vrijeme koje podrazumijeva inflaciju kao jedini legitimni cilj monetarne politike. Inflacija u Hrvatskoj se kretala između 1 i 3% (osim u 2008. godini) i opada od 2013. godine da bi ekonomija ušla u podulji period deflacije sredinom 2015. godine, a u kontekstu snažnog pada svjetskih cijena energenata ali i preslabe domaće potražnje da bi pogurala inflaciju naviše.

Tablica 2.2.3. Inflacija, porast potrošačkih cijena godina-na-godinu

Inflacija, prosječna stopa (%)	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.p	2017.f
Albanija	2,37%	2,94%	3,36%	2,25%	3,61%	3,43%	2,04%	1,93%	1,63%	1,90%	1,07%	2,22%
Bosna i Hercegovina	6,13%	1,49%	7,43%	-0,38%	2,12%	3,68%	2,05%	-0,09%	-0,90%	-1,02%	-1,00%	0,70%
Bugarska	7,42%	7,57%	11,95%	2,47%	3,04%	3,39%	2,39%	0,39%	-1,60%	-1,07%	-1,57%	0,60%
Hrvatska	3,21%	2,87%	6,07%	2,38%	1,04%	2,26%	3,43%	2,19%	-0,21%	-0,46%	-1,40%	0,70%
Grčka	3,31%	2,99%	4,23%	1,35%	4,70%	3,12%	1,04%	-0,85%	-1,39%	-1,10%	-0,10%	0,60%
Kosovo	0,62%	4,36%	9,35%	-2,41%	3,48%	7,34%	2,48%	1,77%	49,70%	-0,54%	0,23%	0,89%
Makedonija	3,27%	2,79%	7,22%	-0,64%	1,70%	3,90%	3,27%	2,80%	-0,13%	-0,25%	0,10%	0,75%
Moldavija	12,71%	12,38%	12,70%	0,01%	7,36%	7,65%	4,56%	4,57%	5,06%	9,63%	6,84%	4,41%
Crna Gora	2,12%	3,37%	9,00%	3,60%	0,66%	3,08%	3,65%	2,19%	-0,73%	1,57%	0,40%	1,80%
Rumunjska	6,59%	4,83%	7,85%	5,58%	6,11%	5,80%	3,34%	4,00%	1,08%	-0,60%	-1,52%	1,68%
Srbija	10,73%	6,00%	12,41%	8,12%	6,14%	11,14%	7,33%	7,69%	2,08%	1,39%	1,40%	3,10%
Slovenija	2,44%	3,60%	5,65%	0,86%	1,83%	1,82%	2,59%	1,77%	0,18%	-0,56%	-0,10%	1,00%
Turska	9,60%	8,76%	10,44%	6,25%	8,57%	6,47%	8,89%	7,49%	8,86%	7,67%	8,40%	8,22%
SEE, vagani prosjek	6,98%	6,20%	8,34%	4,30%	6,49%	5,38%	5,98%	4,88%	4,65%	3,99%	4,37%	5,07%
SEE, jednostavni prosjek	5,42%	4,92%	8,28%	2,26%	3,87%	4,85%	3,62%	2,76%	4,89%	1,27%	0,98%	2,05%

Izvor: MMF, Središnje banke i Ministarstva financija, Addiko izračuni i projekcije.

2.3. Fiskalni sektor

Središnji državni proračun se povećao sa 77 milijardi kuna u 2003. godini na razinu od 120 milijardi kuna u posljednjih pet godina recesije dok BDP pada a i prihodi padaju na razinu od 107 milijardi kuna gdje se nalazi kapacitet hrvatskih budžetskih prihoda. Deficit proračuna dosegno je vrhunac 2011. godine kada je povećan na 7,5% BDP-a, a nakon čega se nalazio na stabilnoj razini od oko 5,5% BDP-a da bi snažno pao u 2015. na 3,2% BDP-a, pri čemu očekujemo da će se snažna fiskalna konsolidacija nastaviti u 2016. s proračunskim deficitom bližim 2,0% BDP-a uslijed solidne stope rasta BDP-a i poreza podržanih još jednom rekordnom turističkom sezonom. Najvažnije pitanje pritom ostaje potencijalnih 1,95 milijardi kuna (na godišnjoj razini) javnog odmrzavanja plaća uslijed rasta BDP-a od preko 2%. Jači nominalni rast BDP-a u kombinaciji s jednim od najjačih smanjenja fiskalnog deficita u posljednje dvije godine u CESEE izazvalo je snažniju od očekivanog stabilizaciju javnog duga, utirući put za povećanje kreditnog rejtinga. Unatoč potonjem, inozemni dug ostaje na visokoj razini, a što je posebice zabrinjavajuće kada u obzir uzmemo očekivani rast kamatnih stopa u narednim godinama, kada glavne središnje banke počnu normalizirati svoju monetarnu politiku.

Tablica 2.3.1. Saldo opće države, Jugoistočna Europa, %BDP-a

Saldo opće države, % BDP-a	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.p	2016.f
Albanija	-3,46%	-3,26%	-3,18%	-4,88%	-6,59%	-3,52%	-3,52%	-3,44%	-5,22%	-5,46%	-4,05%	-2,46%
Bosna i Hercegovina	0,76%	2,15%	0,17%	-3,91%	-5,35%	-4,06%	-2,73%	-2,69%	-1,86%	-2,87%	0,70%	-0,70%
Bugarska	2,19%	3,23%	3,06%	2,72%	-0,86%	-3,83%	-1,86%	-0,44%	-1,76%	-3,65%	-2,88%	-0,76%
Hrvatska	-3,85%	-3,39%	-2,45%	-2,76%	-6,00%	-6,19%	-7,85%	-5,31%	-5,29%	-5,51%	-3,20%	-2,20%
Grčka	-6,19%	-5,95%	-6,71%	-10,17%	-15,15%	-11,21%	-10,24%	-6,51%	-3,53%	-4,05%	-3,08%	-3,36%
Kosovo	-3,07%	2,74%	7,03%	-0,19%	-0,64%	-2,23%	-1,75%	-2,56%	-3,15%	-2,55%	-1,92%	-2,02%
Makedonija	0,21%	-0,51%	0,58%	-0,93%	-2,63%	-2,41%	-2,47%	-3,81%	-3,84%	-4,21%	-3,47%	-4,03%
Moldavija	1,44%	-0,42%	0,15%	-0,87%	-6,38%	-2,61%	-2,46%	-2,31%	-1,86%	-1,89%	-2,32%	-3,22%
Crna Gora	-1,42%	4,37%	8,46%	-2,31%	-6,74%	-4,87%	-6,73%	-5,84%	-6,29%	-2,59%	-8,50%	-7,30%
Rumunjska	-0,68%	-1,34%	-3,10%	-4,74%	-7,13%	-6,30%	-4,20%	-2,48%	-2,47%	-1,87%	-1,45%	-2,79%
Srbija	1,10%	-0,99%	-0,89%	-1,89%	-3,64%	-3,69%	-4,14%	-6,76%	-5,31%	-6,23%	-3,70%	-2,80%
Slovenija	-1,03%	-0,79%	0,26%	-0,27%	-5,42%	-5,24%	-5,50%	-3,14%	-13,89%	-5,81%	-2,90%	-2,34%
Turska	-0,81%	-0,71%	-1,99%	-2,72%	-6,00%	-3,43%	-0,61%	-1,67%	-1,25%	-0,92%	-1,00%	-1,94%
SEE, vagani prosjek	-2,10%	-1,96%	-2,82%	-4,44%	-7,71%	-5,43%	-3,32%	-2,89%	-2,48%	-2,34%	-1,70%	-1,81%
SEE, jednostavni prosjek	-1,14%	-0,37%	0,11%	-2,53%	-5,58%	-4,58%	-4,16%	-3,61%	-4,29%	-3,66%	-2,91%	-2,76%

Izvor: MMF, Središnje banke i Ministarstva financija, Addiko izračuni i projekcije.

Kronični deficit je akumulirao državni dug, koji je prešao Maastrichtsku granicu od 60% BDP-a u 2011.

Tablica 2.3.2. Dug opće države, Jugoistočna Europa, %BDP-a

Javni dug, % BDP-a	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.p	2016.f
Albanija	56,69%	53,55%	55,14%	59,67%	57,72%	59,41%	62,14%	70,39%	72,04%	73,32%	72,18%	69,08%
Bosna i Hercegovina	21,25%	18,71%	30,89%	35,07%	42,75%	42,65%	44,25%	43,50%	44,03%	44,74%	44,50%	44,00%
Bugarska	22,66%	17,46%	14,65%	14,61%	14,28%	14,52%	16,77%	17,22%	26,43%	26,30%	29,65%	26,25%
Hrvatska	38,28%	37,06%	38,87%	48,02%	56,98%	63,71%	70,68%	82,19%	86,53%	86,67%	87,20%	87,70%
Grčka	103,57%	103,10%	109,42%	126,75%	146,25%	172,10%	159,57%	177,68%	180,06%	176,94%	183,44%	184,74%
Kosovo	28,67%	24,81%	21,20%	6,13%	15,63%	13,88%	15,92%	16,22%	16,72%	19,04%	22,34%	24,64%
Makedonija	30,58%	23,53%	20,59%	23,77%	24,07%	27,74%	33,68%	34,01%	38,25%	37,96%	40,21%	40,43%
Moldavija	30,90%	24,61%	19,26%	29,13%	26,85%	24,15%	24,54%	23,79%	31,43%	41,46%	42,84%	44,46%
Crna Gora	31,91%	27,50%	29,00%	38,25%	40,66%	45,55%	53,42%	55,18%	59,91%	67,23%	69,00%	73,90%
Rumunjska	12,54%	12,65%	13,39%	23,35%	30,54%	33,87%	37,63%	38,83%	40,50%	39,30%	39,69%	40,32%
Srbija	40,30%	33,44%	32,38%	35,95%	43,68%	46,61%	58,32%	61,42%	72,01%	77,43%	73,40%	82,70%
Slovenija	26,00%	22,66%	21,65%	34,48%	38,18%	46,44%	53,90%	71,01%	80,89%	83,15%	80,20%	78,10%
Turska	46,52%	39,91%	39,98%	46,07%	42,34%	39,14%	36,16%	36,14%	33,52%	32,93%	31,67%	30,80%
SEE, vagani prosjek	57,10%	52,85%	48,35%	51,07%	57,93%	59,68%	61,26%	57,61%	61,70%	60,28%	59,76%	59,43%
SEE, jednostavni prosjek	37,68%	33,77%	34,34%	40,10%	44,61%	48,44%	51,30%	55,97%	60,18%	62,04%	62,79%	63,62%

Izvor: MMF, Središnje banke i Ministarstva financija, Addiko izračuni i projekcije.

Zbog kroničnog i rastućeg deficita i javnog duga, Hrvatska je 2014. godine ušla u Proceduru prekomjernog deficita¹ prema kojoj mora izraditi održiv plan smanjenja pretjerane potrošnje i deficita prema 3% BDP-a u 2016. godini. S našim očekivanjima deficita ispod 2,5% BDP-a očekujemo da Hrvatska izađe iz procedure prekomjernog deficita sljedeće godine.

¹ Postupak pretjeranog deficita (EDP) je korektivna ruka Pakta o stabilnosti i rastu (SGP) koji osigurava da države članice usvoje odgovarajuće politike za ispravljanje prekomjernog deficita. EDP operacionalizira da se granice proračunskog deficita i javnog duga smanje prema pragovima od 3% deficita u BDP-u i 60% duga u BDP-u zadovoljavajućim tempom.

2.4. Vanjski sektor

Zbog recesije hrvatska međunarodna bilanca – saldo na tekućem računu bilance plaćanja postao je pozitivan u 2012. godini, nakon više od desetljeća deficita, zbog pada uvoza više od izvoza i stabilnog turizma. Od tada suficit platne bilance je blago rastao te dosegnuo vrhunac na razini od 5,2% BDP-a u 2015. godini, a u kontekstu snažne turističke sezone te nepovlačenja dobiti od strane velikih banaka nakon što je konverzija kredita u švicarskim francima uzrokovale gubitke u bankarskom sektoru.

Tablica 2.4.1. Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, Jugoistočna Europa, %BDPa

Saldo na tekućem računu, %BDP-č	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.p	2016.f
Albanija	-6,11%	-10,66%	-15,76%	-15,95%	-11,29%	-13,21%	-10,15%	-10,76%	-12,92%	-11,24%	-13,27%	-13,81%
Bosna i Hercegovina	-7,90%	-9,36%	-14,14%	-6,43%	-6,05%	-9,48%	-8,66%	-5,30%	-7,47%	-5,64%	-5,20%	-5,50%
Bugarska	-15,31%	-23,72%	-22,02%	-8,35%	-1,75%	0,33%	-0,86%	1,28%	0,85%	1,38%	0,79%	0,03%
Hrvatska	-6,50%	-7,14%	-8,82%	-5,11%	-1,12%	-0,81%	-0,14%	0,78%	0,86%	5,22%	4,00%	3,40%
Grčka	-11,49%	-15,19%	-15,11%	-12,35%	-11,38%	-10,01%	-3,83%	-2,04%	-2,11%	-0,05%	-0,04%	-0,03%
Kosovo	-7,25%	-10,23%	-16,19%	-9,22%	-11,70%	-13,69%	-7,51%	-6,36%	-7,87%	-8,74%	-9,59%	-9,11%
Makedonija	-0,43%	-6,92%	-12,80%	-6,77%	-2,03%	-2,51%	-3,16%	-1,65%	-0,81%	-1,40%	-1,85%	-2,37%
Moldavija	-11,34%	-15,25%	-16,11%	-8,21%	-7,52%	-10,68%	-7,50%	-5,08%	-3,76%	-4,70%	-2,84%	-3,42%
Crna Gora	-31,34%	-39,50%	-49,76%	-27,85%	-22,73%	-17,56%	-18,47%	-14,47%	-15,21%	-9,70%	-15,20%	-16,00%
Rumunjska	-10,38%	-13,81%	-11,79%	-4,82%	-5,09%	-4,93%	-4,78%	-1,07%	-0,46%	-1,14%	-2,00%	-2,81%
Srbija	-9,64%	-17,18%	-21,05%	-6,24%	-6,37%	-8,59%	-11,48%	-6,10%	-5,95%	-4,79%	-4,10%	-3,80%
Slovenija	-1,83%	-4,13%	-5,32%	-0,56%	-0,12%	0,18%	2,58%	4,82%	6,23%	5,18%	6,60%	6,20%
Turska	-5,89%	-5,72%	-5,40%	-1,85%	-6,10%	-9,60%	-6,08%	-7,73%	-5,45%	-4,49%	-4,37%	-5,61%
SEE, vagani prosjek	-6,00%	-7,99%	-9,88%	-10,08%	-5,13%	-6,49%	-8,09%	-5,11%	-4,74%	-3,55%	-2,70%	-3,57%
SEE, jednostavni prosjek	-9,65%	-13,75%	-16,48%	-8,75%	-7,17%	-7,74%	-6,16%	-4,13%	-4,16%	-3,08%	-3,62%	-4,06%

Izvor: MMF, Središnje banke i Ministarstva financija, Addiko izračuni i projekcije.

Tečaj kune prema euru je bio stabilan u nedavnom periodu uslijed snažnog priljeva turističkih deviza, solidnih trendova u robnoj razmjeni te gubitaka u bankarskom sektoru koji su onemogućili povlačenje dobiti nerezidentima.

Tablica 2.4.2. Tečajevi prema euru, Jugoistočna Europa

Prosječni tečaj prema euru	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016p	2017f
Albanija	124,19	123,08	123,63	122,80	132,06 ¹	137,79	140,33 ¹	139,04 ¹	140,26	139,97	139,74	140,00	140,00
B-H	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹
Bugarska	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹	1,96 ¹
Hrvatska	7,40 ¹	7,32 ¹	7,34 ¹	7,22 ¹	7,34 ¹	7,29 ¹	7,44 ¹	7,52 ¹	7,58	7,63 ¹	7,61 ¹	7,56 ¹	7,58
Grčka	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a ¹	n/a	n/a ¹	n/a ¹	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Kosovo	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Mađarska	248,1 ¹	264,3 ¹	251,4 ¹	251,5 ¹	280,3 ¹	275,5	279,4 ¹	289,3 ¹	296,9 ¹	308,7 ¹	310,0 ¹	305,0 ¹	318,0
Makedonija	61,30	61,19	61,18	61,26	61,28 ¹	61,52	61,53 ¹	61,53 ¹	61,59	61,62	61,61	61,70	61,70
Crna Gora	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Rumunjska	3,62 ¹	3,53 ¹	3,34 ¹	3,68 ¹	4,24 ¹	4,21	4,24 ¹	4,46 ¹	4,42 ¹	4,44 ¹	4,45 ¹	4,49 ¹	4,55
Srbija	83,0 ¹	84,1 ¹	80,0 ¹	81,4 ¹	94,0 ¹	103,0	102,0 ¹	113,1 ¹	113,1 ¹	117,3 ¹	120,7 ¹	119,5 ¹	126,1
Slovenija	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Turska	1,68	1,81	1,79	1,91	2,16 ¹	2,00	2,34 ¹	2,31 ¹	2,53	2,91	3,03	3,28	3,55

Izvor: MMF, Središnje banke i Ministarstva financija, Addiko izračuni i projekcije.

Budući da je fokus i najučinkovitiji instrument monetarne politike u Hrvatskoj tečaj prema euru, fluktuacije između eura i dolara utječu na isti način kao i fluktuacije između kune i dolara.

Tablica 2.4.3. Tečajevi prema američkom dolaru, Jugoistočna Europa

Prosječni tečaj prema dolaru	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016p	2017f
Albanija	99,81	98,13	90,36	83,89	94,85 ¹	104,00	100,87 ¹	108,18 ¹	105,68 ¹	105,48 ¹	125,88 ¹	123,48 ¹	128,23
B-H	1,62 ¹	1,56 ¹	1,43 ¹	1,34 ¹	1,41 ¹	1,48 ¹	1,41 ¹	1,52 ¹	1,47 ¹	1,47 ¹	1,76 ¹	1,76 ¹	1,88
Bugarska	157,31 ¹	155,87 ¹	142,93 ¹	133,64 ¹	140,65 ¹	147,63 ¹	140,60 ¹	152,19 ¹	147,32 ¹	147,40 ¹	176,25 ¹	175,28 ¹	178,32
Hrvatska	5,95	5,84	5,36	4,94	5,28 ¹	5,50	5,35 ¹	5,85 ¹	5,71	5,75	6,86	6,82	7,29
Grčka	0,80	0,80	0,73	0,68	0,72 ¹	0,75	0,72 ¹	0,78 ¹	0,75	0,75	0,90	0,95	0,93
Kosovo	0,80 ¹	0,80 ¹	0,73	0,68 ¹	0,72 ¹	0,75	0,72 ¹	0,78	0,75	0,75	0,90	0,95	0,93
Mađarska	199,6 ¹	210,4 ¹	183,6 ¹	172,3 ¹	202,0 ¹	208,0	201,0 ¹	225,1 ¹	223,6 ¹	232,6 ¹	279,2 ¹	279,5 ¹	304,8
Makedonija	51,54 ¹	49,04 ¹	44,92 ¹	42,00	44,29 ¹	46,43	44,23 ¹	47,92 ¹	46,53	46,40	55,41 ¹	55,22 ¹	55,51
Crna Gora	0,80	0,80	0,73	0,68	0,72 ¹	0,75	0,72 ¹	0,78 ¹	0,75	0,75	0,90	0,95	0,93
Rumunjska	2,91 ¹	2,81 ¹	2,44 ¹	2,52 ¹	3,05 ¹	3,18	3,05 ¹	3,47 ¹	3,33 ¹	3,35 ¹	4,01 ¹	4,02 ¹	4,33
Srbija	67,0 ¹	67,4 ¹	58,3 ¹	55,7 ¹	67,6 ¹	77,8	73,3 ¹	88,0 ¹	85,2 ¹	88,4 ¹	108,7 ¹	112,2 ¹	121,2
Slovenija	192,71 ¹	191,03 ¹	0,73	0,68	0,72 ¹	0,75	0,72 ¹	0,78 ¹	0,75	0,75	0,90	0,95	0,93
Turska	1,35	1,44	1,31	1,30	1,55 ¹	1,51	1,68 ¹	1,80 ¹	1,90	2,19	2,72	2,94	3,54

Izvor: MMF, Središnje banke i Ministarstva financija, Addiko izračuni i projekcije.

2.5. EU pitanja

Prema politikama EU, strategijama i dostupnosti EU fondova, postoji potencijal u turizmu, prijevozu, energiji, profesionalnim i osobnim uslugama te dijelovima prerađivačke industrije u Hrvatskoj.

Guverner HNB-a Vujčić je istaknuo u svojim javnim govorima da je on za rano usvajanje eura. Kako je HNB institucija koja će provoditi proces eventualnog usvajanja eura, glas HNB će prevladati.

Hrvatska je postala punopravna članica Europske unije 1. srpnja 2013. nakon skoro desetljeća pregovora. Kao rezultat tog procesa, hrvatsko domaće zakonodavstvo u velikoj je mjeri usklađeno s pravnom stečevinom Europske unije, ili je u procesu usklađenja. Ipak, Europska Komisija je ipak zabrinuta zbog tempa kojim se preostala područja zakonodavstva usklađuju s EU. Usvajanje, provedba i izvršenje zakonodavstva u odnosu na približavanje unutarnjem tržištu EU-a pokazali kao velik izazov za nacionalne, regionalne i lokalne vlasti to je za posljedicu imalo negativan utjecaj na mogućnost stranih investitora za ulazak i / ili rad na lokalnom tržištu. Izvješće Europske komisije o posebnim pravima u privatiziranim poduzećima navodi da ta prava često omogućuju „kršenje slobode kretanja kapitala suprotno (Lisabonskom) sporazumu...” a da osim toga, ta posebna prava „mogu ometati privatiziranih poduzeća od postizanja pune prednosti privatizacije, mogu narušiti tržišno orijentirane prekogranične aktivnosti u smislu izravnih ulaganja, ali isto tako i u smislu portfeljnih ulaganja u privatiziranim poduzećima, a često učiniti jednu od prepreka za postizanje ravnopravne uvjete na tržištu EU-a za korporativno upravljanje.” Europska komisija identificirala je u svom izvješću o napretku 2014 prema završetku tržišta energije da „neke odredbe u Zakonu o tržištu plina [Hrvatska] predstavlja ozbiljnu prepreku za prelazak granice za plinske tokove, obvezujući domaće proizvođače plina ponuditi svoj plin prije svega prema dobavljačima kupaca na području Hrvatske i uslužnim javnim službama prvenstveno za kupnju plina od domaćih proizvođača.”

U Specifičnim preporukama (CSR) iz svibnja 2016, Europska Komisija preporuča hitne aktivnosti u slijedećih 5 područja:

1. Državni deficit:

- Osigurati trajnu korekciju prekomjernog deficita do 2016. godine.
- Postići godišnji fiskalnu prilagodbu od najmanje 0,6% BDP-a u 2017.
- Koristiti bilo kakve iznenadne priljeve kako si se osiguralo smanjenje omjera duga opće države.
- Pobojšati planiranje proračuna i ojačati višegodišnji proračunski okvir.
- Uvesti porez na imovinu.
- Pojačati upravljanja javnim dugom.

2. Socijalni sustav:

- Poduzeti mjere kako bi se obeshrabrio prijevremeni odlazak u mirovinu, ubrzati prijelaz na višu dob za odlazak u mirovinu i uskladiti odredbe mirovina za određene kategorije s pravilima općeg sustava.
- Objediniti naknade socijalne zaštite, uskladiti kriterije prihvatljivosti te se usredotočiti na potporu onima kojima je najpotrebnija..

3. Upravljanje u javnom sektoru:

- Smanjiti fragmentaciju i preklapanje između središnje i lokalne vlasti.
- Povećati transparentnost i odgovornost u javnim poduzećima (imenovanja i kvalifikacije).
- Unaprijediti proces prodaje državne imovine te uvrštenje na burzu dionica državnih poduzeća.

4. Parafiskalni nameti:

- Značajno smanjiti parafiskalne namete.
- Ukloniti neopravdana regulatorna ograničenja koja otežavaju pristup i praksu reguliranih profesija.
- Smanjiti administrativne troškove pokretanja posla.

5. Pravni sustav:

- Poduzeti mjere za poboljšanje kvalitete i učinkovitosti pravosudnog sustava u poslovnim i upravnim sudovima..
- Olakšati rješavanje loših kredita, posebice kroz poboljšanje poreznog tretmana rješavanja loših kredita.

3. Izazovi kod investicija i poslovne klime u Hrvatskoj

Ulaskom u NATO u travnju 2009, a pogotovo ulaskom u EU u srpnju 2013 Hrvatska je maturirala iz „egzotične” i zemlje u razvoju u klub razvijenih zapadnih zemalja. Iako je biti „prvi u selu” ranije značilo da je iskakala u jugoistočnoj Europi i stoga privukla veliki broj stranih investitora, danas je među „zadnjima u gradu”. To također znači prebacivanje iz „egzotičnih” investitora prema ulagačima koji redovito posluju u razvijenim zemljama i stavlja Hrvatsku u konkurenciji sa zemljama i regijama unutar EU.

Da bismo dali objektivniju sliku poslovnog i investicijskog okruženja, mi ćemo konzultirati ljestvice koje su sastavile objektivnije međunarodne organizacije. Kako bismo izbjegli pristrane rezultate, usporedit ćemo ovu godinu s prošlom godinom, te će usporediti nekoliko rang lista zemalja. Počet ćemo s troškovima poslovanja – Cost of Doing Business.

3.1. Trošak poslovanja - Cost of Doing Business

Iako je standardizacija kroz pravnu stečevinu dovela do konvergencije u uvjetima poslovanja u EU, još uvijek postoje razlike u poslovnoj klimi između zemalja EU, starih i novih, koje proizlaze iz različitih pravnih, poreznih i drugih okolnosti u svakoj zemlji. Dajemo pregled „jednostavnosti” poslovanja, koji već godinama radi Svjetska banka na standardiziran način za godine prema istoj metodologiji „troškova poslovanja”.

Tablica 3.1.1. Rang Ease-of-doing-business Svjetske Banke za 2016.

Gospodarstvo	Ukupni rang Ease of Doing Business	Započinjanje posla	Građevinske dozvole	Dobivanje električne energije	Registriranje vlasništva	Dobivanje kredita	Zaštita investitora	Plaćanje poreza	Trgovanje preko granica	Ispunjavanje ugovora	Rješavanje nesolventnosti
Danska	4	25	5	14	8	23	17	12	7	34	9
Velika Britanija	8	45	17	70	68	17	4	16	15	36	13
Finska	9	27	33	33	38	36	76	21	14	17	1
Švedska	11	32	18	7	18	61	32	35	4	21	17
Irska	13	19	128	67	50	23	6	6	5	18	21
Njemačka	14	114	8	3	89	23	51	68	18	13	3
Estonija	17	26	20	56	13	23	56	28	6	32	37
Austrija	21	101	78	24	35	52	32	72	19	5	16
Latvija	23	36	47	89	32	23	49	24	28	16	40
Litva	24	11	15	105	9	23	78	44	21	14	67
Portugal	25	10	58	47	25	89	51	64	29	27	10
Nizozemska	27	21	100	90	58	71	94	23	13	19	12
Francuska	31	28	86	60	126	71	17	95	10	10	22
Poljska	32	85	137	64	39	17	35	87	41	52	32
Španjolska	33	74	105	74	66	52	30	76	30	69	23
Slovačka	37	77	110	100	11	36	100	100	71	55	31
Bugarska	38	49	101	125	57	23	14	89	57	75	38
Belgija	42	14	82	99	171	89	40	81	26	10	11
Češka	44	110	139	123	31	23	83	119	58	37	20
Rumunjska	48	38	140	171	63	7	40	52	65	51	46
Slovenija	51	15	90	31	90	116	14	42	53	122	42
Mađarska	54	57	103	162	52	17	110	88	72	20	64
Italija	56	46	116	102	41	89	21	141	37	147	29
Luksemburg	59	82	50	42	137	165	117	20	35	2	62
Grčka	61	52	88	80	116	71	62	59	48	155	52
Cipar	64	64	148	160	112	61	14	50	34	113	51
Hrvatska	65	88	178	59	92	61	62	36	86	54	56
Malta	94	136	109	114	83	171	51	26	43	107	86
Makedonija	30	3	89	88	74	36	21	7	85	87	35
Crna Gora	36	56	138	63	87	4	43	98	52	136	33
Moldavija	63	35	175	149	22	23	56	70	152	42	58
Albanija	68	41	157	152	118	36	7	131	95	102	44
Kosovo	75	42	135	112	34	23	62	63	118	138	164
Srbija	91	66	186	84	72	52	32	165	96	96	48
Bosna i Hercegovina	107	147	182	163	88	36	83	151	104	95	34

Izvor: www.doingbusiness.org

Iako ne treba generalizirati, sjeverne i zapadne europske zemlje su bolje za posao – na čelu s Danskom i Velikom Britanijom, a slijede Finska, Švedska, Irska, Njemačka i baltičke zemlje. Mediteran i „nove EU” zemlje imaju najmanji prosječni rang. Hrvatska se poboljšala za 15 mjesta sa 65. mjesta u 2015. na 40. mjesto u 2016. (od 189 zemalja u svijetu), pri čemu je i dalje smještena u donju trećinu EU zemalja zajedno sa Rumunjskom, Bugarskom i Mađarskom dok je bolja od većine mediteranskih zemalja poput Italije, Gčke, Cipra i Malte. Što se tiče susjednih zemalja, Hrvatska je u prosjeku gora od Makedonije i Slovenije, bok uz bok sa Rumunjskom, Bugarskom i Mađarskom te ispred Crne Gore, Moldavije, Srbije, Kosova, Bosne i Albanije.

Ukupni poredak od 189 zemalja u Ease of Doing Business anketi Svjetske Banke je nastao kao ponderirani prosjek 10 (pod)kategorija poslovanja: pokretanje posla, dobivanje građevinskih dozvola, dobivanje električne energije, upis vlasništva, dobivanje kredita, zaštita ulagača, plaćanje poreza, trgovanje preko granice, izvršenje ugovora i rješavanje insolventnosti.

Za pokretanje poslovanja (kategorija koja cijeni manji broj postupaka, kraće trajanje i manji trošak osnivanja društva,

te manji početni kapital) Hrvatska se nalazi na dnu EU zemalja te je bolja samo od Poljske, Češke, Austrije, Njemačke i Malte. Gledajući susjedne zemlje, Makedonija sa 2. mjestom među 189 je vodeća na cijelom Europskom kontinentu dok je Moldavija sa 26. mjestom neposredno iza top EU zemalja. Daleko iza Makedonije i prvih EU zemalja su Kosovo, Albanija i Crna Gora. Najgore su Srbija i Bosna sa 131. odnosno 175. mjestom.

Kada se radi o dobivanju građevinskih dozvola (gdje se cijeni manji broj postupaka, kraće trajanje i niži troškovi dobivanja građevinskih dozvola) Hrvatska je druga najgora u EU28. Graditeljstvo i izgradnja je još gora u susjedstvu – Hrvatska je ovdje gore rangirana od Makedonije i Crne Gore, bok uz bok Srbiji i Kosovu, dok su Moldavija i Albanija niže rangirane.

Dobivanje električne energije (gdje se cijeni manji broj postupaka, kraće trajanje i niža naknada za povezivanje) je najlakše Velikoj Britaniji, Estoniji i Danskoj. Hrvatska se pritom nalazi u donjoj polovici EU zemalja, ali je najbolja u susjedstvu ukoliko isključimo Makedoniju.

U kategoriji upisa vlasništva (gdje se cijeni manji broj postupaka, kraće trajanje i niži troškovi upisa) EU28 zemlje vode Njemačka i Finska. Tradicionalno, u ovoj kategoriji Hrvatska je loša i trenutno u donjoj polovici u EU28 te u prosjeku susjedstva.

Dobivanje kredita u Hrvatskoj je ispod prosjeka EU28 zemalja, dok je druga najgora u susjedstvu (koje predvodi Crna Gora).

U zaštiti investitora Hrvatska je u gornjem dijelu prosjeka EU28 zemalja i susjednih zemalja među kojima se ističe Albanija.

U kategoriji plaćanja poreza uzimaju se u obzir visina poreznih stopa, kao što su PDV, porez na dobit i porez na dohodak i doprinosi za socijalno osiguranja, kao i troškovi prikupljanja i učestalost plaćanja poreza. Prema ovom pokazatelju, Hrvatska se nalazi neposredno iza najboljih zemalja iz EU28 te je s izuzetkom Makedonije, najbolja u susjedstvu.

Izvršenje ugovora (gdje pokazatelj gleda na prosječno vrijeme potrebno za izvršenje ugovora, prosječni trošak potraživanja i broj instanci koje treba prijeći u finaliziranju tužbe) u Hrvatskoj je u vrhu ljestvice od 28 zemalja Europske Unije i najbolje u susjedstvu.

U trgovanju preko granica (gledajući broj dokumenata potrebnih za izvoz, vrijeme potrebno za izvoz pošiljke i trošak po izveznoj pošiljci, ali isto tako i broj dokumenata potrebnih za uvoz, vrijeme potrebno za uvoz pošiljke i trošak po uveznoj pošiljci) Hrvatska dijeli prvo mjesto sa desetakom ostalih europskih zemalja.

Pokazatelj rješavanja insolventnosti uzima u obzir donje prosječno vrijeme stečaja, niže troškove stečaja, najčešći ishod stečaja i postotak preostale vrijednosti kroz stečaj. Hrvatska je među najgorima u EU i u sredini ljestvice u susjedstvu.

3.2. Rang globalne konkurentnosti - WEF

Prema ljestvici globalne konkurentnosti Svjetskoga ekonomskog foruma, Hrvatska je rangirana ukupno na 77. mjesto od ukupno 144 zemlje. Prema ovom rangiranju također, Hrvatska je među posljednjim od zemalja EU-a, te u sredini kad su rangirani susjedne zemlje jugoistočne Europe. Ukupni rang sastoji se od 12 stupova: od institucija, infrastrukture, makroekonomskog okruženja, zdravlja i osnovnog obrazovanja, visokog obrazovanja i osposobljavanja, učinkovitosti na tržištu roba, učinkovitosti tržišta rada, razvoja financijskog tržišta, tehnološke spremnost, veličine tržišta, poslovne sofisticiranost i inovativnosti.

Hrvatska je bolja nego u ukupnom poretku u infrastrukturi (44. mjesto), osobito u cestama i električnoj energiji, te se koristi relativno visokim razinama obrazovanja i osposobljavanja (53.), iako kvalitetu obrazovanja treba poboljšati (55.). Tvrtke i pojedinci koriste ICT prilično široko u regionalnoj usporedbu (40.), a zemlja je otvoren za vanjsku trgovinu, sa niskim cijenama i dobro funkcionirajućim carinskim postupcima. U budućnosti, Hrvatska će morati nastaviti jačati svoj institucionalni okvir (87.) i poticati učinkovitost svojih tržišta roba i usluga. Prema

anketi poslovnih ljudi, domaće tržište dominira nekoliko tvrtki i oporezivanje je opterećenje, čak i ako je nisko u međunarodnim okvirima. Država će također morati usredotočiti na jačanje svojeg makroekonomskog okruženja, koje je još uvijek opterećena prilično visokim proračunskim deficitom. Kako će Hrvatska morati prijeći u fazi razvoja potaknutu inovacijama u narednim godinama, to će morati početi donositi mjere za poticanje inovacija i omogućiti tvrtkama da inoviraju više. Trenutno, kapacitet hrvatskih poduzeća, za inovacije je niska prema menadžerima, iako su istraživački instituti procjenjuju povoljnije (53.) i stopa patentiranja zemlje je umjereno jaka (36.).

Tablica 3.2.1. Globalni rang konkurentnosti Svjetskog ekonomskog foruma (WEF)

Zemlja/gospodarstvo	GCI 2016-2017	GCI 205-2016
Nizozemska	4	5
Njemačka	5	4
Švedska	6	9
Ujedinjeno Kraljevstvo	7	10
Finska	10	8
Danska	12	12
Belgija	17	19
Austrija	19	23
Luksemburg	20	20
Francuska	21	22
Irska	23	24
Island	27	29
Estonija	30	30
Španjolska	32	33
Litva	35	36
Poljska	36	41
Malta	40	48
Italija	44	43
Portugal	46	38
Latvija	49	44
Bugarska	50	54
Slovenija	56	59
Rumunjska	62	53
Slovačka	65	67
Mađarska	69	63
Hrvatska	74	77
Cipar	83	65
Grčka	86	81
Makedonija	68	60
Albanija	80	93
Crna Gora	82	70
Srbija	90	94

Izvor: www.weforum.org

4. FIC prijedlozi

Prema zadnjem izvješću Svjetskog gospodarskog foruma (WEF) – Globalni izvještaj o konkurentnosti, Hrvatska je malo popravila svoju poziciju, pomičući se sa 77. na 74. mjesto (od 138 zemlje uključene u izvještaj). Unutar EU, međutim, samo Cipar (83.) i Grčka (86.) su rangirani lošije, dok je u širem istočnoeuropskom kontekstu Hrvatska bolje rangirana jedino u odnosu na Albaniju (80.), Crnu Goru (82.) i Srbiju (90.). Hrvatska je poboljšala percepciju u 6 od 12 područja: makroekonomsko okruženje, visoko obrazovanje i dodatna edukacija, efikasnost tržišta dobara, efikasnost tržišta rada, veličina tržišta i poslovna sofisticiranost. Dok je percepcija institucija i infrastrukture nepromijenjena, Hrvatska bilježi pogoršanu percepciju u području zdravstva i priamrnog obrazovanja, razvoju finansijskog tržišta, tehnološkoj spremnosti te inovacijama.

Globalni Indeks konkurentnosti	74
Subindeks A: Osnovni zahtjevi	68
Institucije	89
Infrastruktura	46
Makroekonomsko okruženje	84
Zdravstvo i primarno obrazovanje	66
Subindeks B: Pokretači efikasnosti	68
Visoko obrazovanje i dodatna edukacija	49
Efikasnost tržišta dobara	95
Efikasnost tržišta rada	100
Razvijenost finansijskog tržišta	95
Tehnološka spremnost	47
Veličina tržišta	78
Subindeks C: Inovacije i sofisticiranost	92
Poslovna sofisticiranost	80
Inovacije	103

Daljnijim pogledom u subindekse uočava se da je Subindeks A (osnovni zahtjevi – 68.) pod pritiskom u područjima institucija (89.) te makroekonomskog okruženja (84.), gdje je rang pojedinih komponenti Institucija izraženo negativan (npr. teret vladine regulacije – 135., povjerenje javnosti u političare – 113., efikasnost pravnog okvira u rješavanju sporova, odnosno osporavanja regulacije – 134. odnosno 130.). Subindeks B (pokretači efikasnosti – 68.) je pod pritiskom efikasnosti tržišta rada (100.), efikasnosti tržišta dobara (95.) te razvijenosti finansijskog tržišta (95.). U okviru efikasnosti tržišta rada, posebno brine percepcija poticajnosti poreznog sustava na rad (134.), suradnja

između sindiakta i poslodavca (132.) te kapacitet zemlje u zadržavanju, odnosno privlačenju talenata (132., odnosno 133.). Subindeks C (Inovacije i sofisticiranost) bilježi najološiji rezultat (92.) gdje oba područja negativno doprinose u finalnom rangiranju (poslovna sofisticiranost – 80., inovacije 103.).

U odnosu na prije deset godina Hrvatska je rangirana 23 mjesta niže (sa 51. na 74. mjesto), slično kao i neke susjedne zemlje u istom periodu (Slovenija sa 33. na 56. mjesto, Mađarska sa 41. na 69. mjesto). Nakon ulaska u EU u 2007., Rumunjska i Bugarska izvedbom su nadmašile mnoge zemlje regije pri čemu potonja bilježi poboljšanje sa 68. na 62. mjesto, a prethodna sa 72. na 50. mjesto. Interesantno je da je Makedonija izvedbom u desetgodišnjem razdoblju nadmašila i Hrvatsku i Mađarsku (napredujući za 12 mjesta na 68. mjesto) te je bolje rangirana od obje.

U svjetlu navedenog, ključni čimbenik zaokreta trebao bi biti pozitivan šok u produktivnosti privatnih poduzeća, što zahtijeva rezultate u najmanje četiri područja. Prvo, unutarnju devalvaciju treba nastaviti, posebno kroz poreznu reformu i rezanje parafiskalnih nameta, uz pojednostavljenje poreznog sustava te širenje porezne baze, te modela za 'financiranje' iste. Drugo, reforme na ponudbenoj strani ekonomije moraju biti u rasponu od daljnje fleksibilnosti tržišta rada i tržišta proizvoda i usluga, restrukturiranaj državnih tvrtki, državne administracije te olakšavanaj uvjeta poslovanja. Treće, dok novi stečajni zakon akraćuje procedura prijave, važne promejen kako bi se ubrzalo rješavanje loših kredita još uvijek su u tijeku, poput ubrzavanja poreznog odbitka za otpis loših kredita te povećanja nadoknadivosti nenaplaćenih potraživanja. Četvrto, vlasti bi trebale poticati ifinanciranje malog i srednjeg poduzetništva te uključivanje istog u šira ekonomska kretanja, te ne-bankovne instrumente fiannciranja. Ekonomske politike moraju biti izabrane razumno s minimalnim deflacisjkim učincima te da ne stvaraju neizvjesnost koje prolongiraju investicijske odluke te susprežu potencijalnu stopu rasta, koja bi trebala biti izand 2% za održivo kreiranej radnih mjesta.

Još uvijek je enormna količina zakona i regulative koja se mijenja i donosi „zbog usklađivanja s EU“, iako smo ušli u EU prije tri godine.

Što se tiče poreza, Porez na dobit je dobila detaljnije opisivanje zadržane dobiti; Porez na dohodak od 2015. izračunava Porezna Uprava; uveden je porez na kamatu/štednju; uveden je porez na dividendu; uveden je PDV na građevinsko zemljište. Povećane su trošarine na gorivo i cigarete. Sve to utječe na smanjenje profitabilnosti poslovanja.

Iako su se tijekom 2014. godine smanjili neki neporezni nameti, neki novi su uvedeni, poput recertificiranja trgovačkih društava za protupožarnu zaštitu; povećanja komunalnih naknada (radi refinanciranja lokalne uprave radi prošlogodišnjeg poreznog rasterećenja srednjih dohodaka na nacionalnoj razini); te naknada za korištenje adresa.

U pravosuđu se mijenja Zakon o sudovima koji bi trebao smanjiti broj sudova (što po nama neće povećati efikasnost, već još više produljiti trajanje sudskog procesa); te Zakon o stečaju koji objedinjuje predstečajni i stečajni postupak s olakšavanjem procedure stečaja – što smatramo da je jedini pozitivan pomak.

U tom smislu, FIC još uvijek identificira nepredvidljivi i nestabilni regulatorni okvir, nedostatak transparentnosti administrativnih procedura, nedovoljni institucionalni kapacitet na nacionalnoj i lokalnoj razini te korupciju, kao ključne prepreke za inozemna ulaganja u Hrvatsku.

FIC smatra da se naglasak formuliranja i implementacije politike treba staviti na sljedeća pitanja kako bi se poboljšala operativna klima u Hrvatskoj i potaknuo doprinos investicija privatnog sektora gospodarstvu, zapošljavanju i rastu prihoda:

1. Razvoj održive strategije poticanja investicija i privlačenja inozemnih investicija.
2. Održavanje stabilnog i predvidljivog regulatornog okruženja kako bi se smanjila neizvjesnost i potaknule investicije, s posebnim naglaskom na stabilnost poreznog sustava i predvidiv rad Porezne uprave te ukinuti akte koji nisu u skladu sa stvarnošću konkurentnih tržišta
3. Uspostaviti brze poslovne postupke kako bi se smanjili regulatorni administrativni troškovi poslovanja
 - a) pojednostaviti administrativnu proceduru za registraciju poduzeća i druge potrebne dozvole;

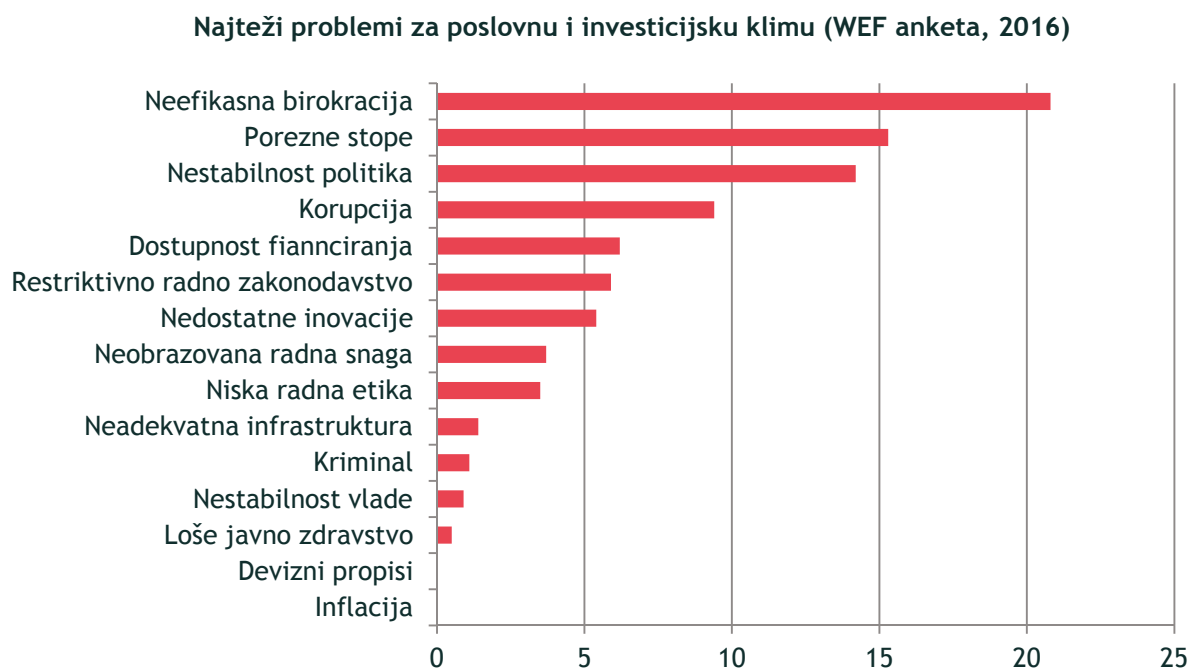

- b) uspostaviti učinkoviti administrativni ‘top-down’ sustav koji bi bio u stanju provesti reforme i ispuniti očekivanja investitora u vezi administrativnih pojednostavljenja;
 - c) razviti elektronički registar (pogotovo zemljišnih knjiga i drugih registara) na lokalnim i municipalnim razinama.
4. Poboljšati primjenu zakona u cijelom gospodarstvu, unaprijediti kvalitetu i vjerodostojnost inspekcijskih aktivnosti kako bi se zaštitili interesi poduzeća u skladu s njihovim obvezama i generirati pozitivno ozračje prema vlasti od strane svih relevantnih strana
5. Promicati dobre odnose sa zainteresiranim stranama
- a) kod pripremanja Procjena Učinaka Propisa za novo zakonodavstvo koje utječe na poslovanje uključiti adekvatno poslovni sektor u proces;
 - b) poboljšati vremenski okvir za komunikaciju sa zainteresiranim stranama;
 - c) organizirati česte konzultacije s investitorima (odnosno, udruženja ulagača s Vladom).

Prema anketi Svjetskog gospodarskog foruma u 2016.a, možemo sumirati najteže probleme za poslovnu i investicijsku klimu u Hrvatskoj u sljedeće kategorije:

1. Pravna nesigurnost – promjene u pravnom okruženju, mijenjanje pravila, neodgovarajuće provedbe propisa EU,
2. Porezne obveze – promjene poreznog zakona, neujednačena rješenja različitih razina poreznih vlasti,
3. Parafiskalne naknade – broj dodatnih troškova koji se moraju platiti, bez jasne povezanosti s poslovanjem
4. Javna uprava i pravosuđe – trajanje sudskih postupaka, ponekad potpuno različit tretman na nacionalnim razinama
5. Pitanja rada – krut i neodgovarajuć zakon o radu
6. Dostupnost financiranja – ubrzati procedure rješavanja loših kredita kojima bi se utjecalo na smanjenje troška rizika banaka, što utječe na povećanje dostupnosti kredita banaka te jeftinije financiranje gospodarstva.

Slika 4.1.1. Mišljenje sudionika u WEF anketi o napretku u 6 najvažnijih područja investicijske klime

Izvor: Svjetski gospodarski forum; obrada Addiko Bank istraživanja.

Najbolju percepciju sudionika u WEF anketi u Hrvatskoj s umjerenim napretkom imaju pitanja o radu, a slijede javna uprava i pravosuđe. Strane tvrtke gledaju na parafiskalne naknada da pate od umjerenog nazadovanja. Porezne obveze, a osobito pravna nesigurnost prema stranim tvrtkama u Hrvatskoj ostvarile su umjereni do velikog nazadovanja.

4.1. Pravna nesigurnost

Kako se datum ulaska Hrvatske u EU približavao, postajao je sve snažniji pritisak na zakonodavca da dovrši usklađivanje pravnog sustava s pravnom stečevinom Europske unije, te da donese u kratkom roku sve relevantne zakone i podzakonske akte. Cilj je bio ispuniti sve obveze koje je Hrvatska preuzela prema EU, prenijeti EU zakonodavstvo u hrvatski pravni sustav kako bi se osigurala pravna sigurnost i transparentnost te izbjegla pravna konfuzija. Nastavno na usvajanje EU zakonodavstva odgovarajući zakoni su trebali biti implementirani u praksu – hrvatsko gospodarstvo se trebalo prilagoditi u unutarnje EU tržište dok su hrvatski gospodarstvenici trebali uskladiti svoje poslovanje s relevantnim EU propisima. Nažalost, vremenski pritisak i nedostatak komunikacije ili nepostojanje primjenjivih podzakonskih akata kao i nedostatak relevantnog iskustva u kvalitetnom regulatornom savjetovanju ključnih dionika često je dovelo do kašnjenja i/ili regulatornih rješenja koja se ne mogu provoditi u praksi.

FIC preporuke:

1. Opsežna procjena utjecaja propisa na svakom novom zakonu ili podzakonskom aktu
2. Proširiti kapacitet za procjenu učinka
3. Procjena učinka propisa zakona i podzakonskih akata koje poslovne udruge smatraju “problematičnima”
4. Suzdržavanje od regulatorne promjene “unatrag” (s retroaktivnim učinkom)
5. Ostaviti dovoljno vremena prije provedbe, za usklađivanje s novim zakonom ili aktom
6. Uspostaviti posebno tijelo za izvansudske nagodbe
7. Koristiti insitute posredovanja u poreznim sporovima

FIC je spreman ponuditi široku stručnu potporu kako bi pridonio učinkovitijem regulatornom procesu konzultacija na korist svih uključenih vlasnika u ovom izazovnom zadatku.

4.2. Porezni sustav

Smatramo da je Hrvatska došla do krajnjih kapaciteta poreznih prihoda i da će se teško podnijeti novo povisivanje poreznih stopa ili uvođenje novih.

PDV predstavlja veliki teret i za poduzetnike i građane. Iako PDV-a ne bi trebao predstavljati trošak za poduzetnika, u praksi je to težak teret za poduzetnike zbog nejasne primjene zakona i kao posljedice s poreznim vlastima, kao i zbog nelikvidnosti u gospodarstvu (PDV se mora platiti, bez obzira na to da li su se potraživanja naplati ili ne). Došlo je uvođenja PDV-a za građevinsko zemljište.

Porez na dohodak predstavlja i značajan teret zbog visoke stope, širokog raspona oporezivanja (ograničene neporezne isplate zaposlenicima i vanjskim izvođačima) i osnovicu izračuna (davanja u naravi se tretiraju kao neto plaće). Porez na dohodak od 2015. godine izračunava Porezna uprava, svi se prihodi zbrajaju u poreznu osnovicu, a uvedeni su porez na kamatu/štednju i porez na dividendu.

Porez na dobit od 20% nominalno je jedan od najnižih, ali budući da ima još 12% poreza po odbitku ako se dividenda ili dobit isplaćuje, to čini ukupno 32%, što je među najvišima u EU. Razmišlja se o ukidanju porezne olakšice za reinvestiranje koji bi de facto stavio porez na dobit na 34%, što je povećanje koje je previsoko. Kad je porez po odbitku na dividendu ukinut 2007. godine, Vlada je prikupila 2-3 puta više poreznih prihoda od poreza na dobit – to može biti pravi smjer kojim treba naprijed.

Ministarstvo financija bi trebalo aktivno uzeti u obzir utjecaj ekonomskog okruženja (npr. inflacije) u poreznim propisima i predložiti zakonodavcu odgovarajuće mjere. Ističemo popis aktualnih “zastarjelih pravila”:

- iznos neoporezive vrijednosti od 2kn po kilometru za korištenje privatnog automobila u poslovne svrhe nije bio izmijenjen od njegova uvođenja u porezno zakonodavstvo u siječnju 2005. godine, iako je u međuvremenu cijena benzina i održavanje automobila značajno porasla;
- osobni odbitak, iako je povećan s 1.800kn na 2.200kn, bi trebao biti izmijenjen u skladu s općim porastom životnih troškova (npr. indeksom potrošačkih cijena);
- iznos neoporezive dnevnice domaćih poslovnih putovanja nije izmijenjen od siječnja 2005. godine iako su cijene porasle.

Porezna uprava je uvela mišljenja od strane Središnjeg ureda Porezne uprave. Međutim, ne postoji propisani vremenski okvir za Poreznu upravu da izda službena mišljenja ili da ih donese uopće. Također, iako su ta mišljenja “obvezujuća”, događa se da u različitim ispostavama Porezne uprave postoje različita mišljenja od onih Središnjeg ureda.

Procedure poreznih sporova mogu biti dugotrajne. Ovaj problem stvara neizvjesnost za porezne obveznike kada se radi o tome hoće li određeni porezni pristup biti prihvatljiv u mišljenjima Porezne uprave. Porezni obveznici su izloženi potencijalnim dodatnim poreznim obvezama i kaznama ako su u dobroj vjeri interpretirali porezno zakonodavstvo drugačije nego što to određuje inspekcija Porezne uprave.

Suradnja između poreznih vlasti i velikih poreznih obveznika bi se trebala bolje organizirati i proširiti. Porezne vlasti nisu svjesne određenih poreznih pitanja u različitim industrijama (npr. farmaceutskoj, nafti i plinu, telekomunikacijama itd.) te da mogu imati koristi od stručnosti takvih društava, pa čak i dobiti europsku perspektivu FIC članova. Također, neposredno praćenje velikih poreznih obveznika od strane Porezne uprave i suradnja s njima bi mogla pružiti bolju kontrolu nad većinom poreznih prihoda u Poreznoj upravi. Članovi FIC-a (veliki porezni obveznici) s druge strane bi profitirali na smanjenju troškova usklađivanja te bi se smanjilo vrijeme ispunjavanja poreznih obveza što bi omogućilo povećanje vremena za razvoj poslovanja.

Posebno pitanje među FIC društvima je oporezivanje za strane državljane (menadžeri/eksperti) koji dolaze u hrvatske

podružnice FIC društava. Hrvatska nema posebni sustav za oporezivanje radnika iz inozemstva. Međunarodni transferi stranih pojedinaca za rad u Hrvatskoj su jako opterećeni porezom na dohodak (granična porezna stopa od 47,2% za rezidenta Zagreba, oporezivanje smještaja i troškova preseljenja). To bi trebalo promijeniti kako bi eksperti i menadžeri što jednostavnije mogli dolaziti u hrvatske urede, što bi omogućilo prisutnost većeg broja stranih društava u Hrvatskoj. Također, postoje nejasna pravila i prakse u vezi oporezivanja dnevnica, troškova putovanja i smještaja za hrvatske zaposlenike koji bi zbog posla trebali češće ići na rad ili posudbu u maticu društva ili u druge podružnice unutar iste grupacije izvan Hrvatske.

FIC preporuke:

8. Opsežna procjena učinka i valuacija promjena u poreznom sustavu bazirano na fiskalnim planovima što bi rezultiralo u boljoj formualciji poreznih inicijativa u različitim fazama procesa donošenja prijedloga za izmjenama u poreznom sustavu, kao i boljoj implementaciji
9. Uspostaviti organiziran način (npr.forum ili odbor) s poslovnim udrugama gdje bi poduzeća mogla komunicirati nedosljednosti različitih razina propisa (npr. pravilnik poreza na dobit propisuje ograničenja šire od zakona poreza na dobit), tako da se ove nedosljednosti mogu ukloniti što je prije moguće .
10. Sve porezne olakšice (kao osobni odbitak u porezu) treba preispitati i prilagoditi na godišnjoj razini.
11. Uvesti/provesti zahtjev za izdavanje službeno mišljenje u nekom roku (npr. 30 do 60 dan) . Uspostaviti proces na koji tvrtka može računati – kako bi slanje zahtjeva za mišljenjem osiguravalo dobivanje pravovremenog odgovora. Promovirati posebno tijelo (Središnji ured) u Poreznoj upravi da mogu izdati obvezujuće mišljenje . Osigurati edukaciju i komunikaciju o obvezujućim službenim stavovima poreznih vlasti u cijeloj mreži poreznih vlasti.
12. Postupke poreznih sporova treba rješavati brže na svim razinama (poreznog tijela, tijela drugog stupnja i dalje žalbeni sudovi). Upravna tijela trebaju se pridržavati postojećih rokova .
13. Povećanje kapaciteta ureda velikih poreznih obveznika Porezne uprave . Porezna uprava treba raditi na stjecanju više znanja o specifičnim industrijama (npr. nafta i plin, farmaceutska industrija, telekomunikacije ili turizam), pri čemu je važna suradnja s velikim poreznim obveznicima u različitim industrijama kroz ured velikih poreznih obveznika.
14. Proširiti mrežu postojećih sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja s posebno važnim / velikim gospodarstava koji su mogući investitori (npr. SAD, zemlje Bliskog Istoka).
15. Zbog preseljenja stranih pojedinaca za rad u Republici Hrvatskoj , postoje određeni potrebni troškovi koji se ne bi trebali oporezovati (npr. preseljenje i troškovi smještaja). Zakon o Porezu na dohodak bi se trebao biti izmijeniti kako bi se omogućilo neoporezive isplate dnevnica, troškova prijevoza i smještaja za vrijeme dodjele u sjedištu ili drugu poslovnicu izvan Hrvatske.
16. Skratiti procedure poreznog nadzora te odgoditi napaltu utvrđenih neplaćenih poreza te bilo kojih kazni nakon što Upravni sud donese konačnu odluku
17. Inicirati izmjene kojima bi se pojednostavila pravila koja propisuju uvjete za podnošenje poreza na dohodak.
18. Propisati “Unaprijedne sporazume o cijenama”, odnosno mogućnost da se unaprijed složite s poreznim tijelom u vezi s transfernim cijenama u transakcijama između povezanih osoba, kako bi se izbjegle nejasnoće u primjeni transfernih cijena.
19. Uvesti pojednostavljenu registraciju poslovnog nastana stranog poduzetnika u Hrvatskoj za potrebe plaćanja poreza na dobit (dakle za jednokratne projekte koji traju kraće vrijeme, primjerice jedna godina), bez potrebe da se osnuje podružnica.
20. Uvesti “oprost lošeg duga”, odnosno mogućnost da se smanji odgovornost PDV-a za nenaplativa potraživanja kako bi se izbjegao nekontrolabilni trošak PDV-a za porezne obveznike.
21. Ubrzati porezni odbitak u slučajku otpisa loših kredita banaka kako bi se smanjio trošak rizika banaka i stvorila osnova za poboljnije kreditiranje

22. Ukloniti selektivni porezni tretman pri investicijama u opremu i zgrade (prema odredbama Zakona o porezu na dobit) te investicija u uslužnom sektoru, npr. u ljudski kapital, te umjesto toga smanjiti opću stopu poreza na dobit
23. Produljiti razdoblje prijenosa gubitka na 10-15 godina (prema najboljim EU i globalnim praksama) kako bi se potakle visokotehnološke investicije.
24. Sniziti teret porezne obveze za inovativne tvrtke koje značajno investiraju što bi potaknulo njihovo financiranje, posebno u ranim rizičnim fazama njihova razvoja.
25. Pojednostaviti obrazac PDV-a te uravnotežiti sniženu stopu PDV-a kako bi se poboljšala usklađenosti PDV-a i kako bi se oslobodio prostor za poreznu smanjenje u drugim područjima.
26. Smanjiti bazu izuzetih od obveze fiskalizacije računa (npr u poljoprivredi) kako bi se proširila porezna baza.
27. Smanjiti porez na promet nekretnina te ukinuti izuzeća od istog
28. Omogućiti pravo na odbitak pretporeza PDV-a za osobna vozila korištena u obavljanju osnovne djelatnosti
29. Dopustiti otpis problematičnih potraživanja bez pokretanja ovrhe ako se ispostavi da je cijena postupka ovrhe skuplja
30. Proširiti princip paušalnog plaćanja poreza na trgovce i ugostitelje do određenog iznosa, što pomaže širenju porezne baze i omogućuje poreznu relaksaciju drugdje
31. Ojačati načela upozorenja od strane Poreznog ureda umjesto naplate kazni.

4.3. Parafiskalni nameti

U Hrvatskoj je prije nekoliko godina bilo više od 240 skrivenih poreza ili parafiskalnih nameta, a nedavno, kako je osnovan registar tih parafiskalnih nameta unutar Ministarstva financija, identificirano je više od njih 600. Iako je nešto od tih nameta smanjeno, ulagači traže njihovo smanjenje ili potpuno ukinuće, jer nisu transparentni te opterećuju gospodarstvo i svakodnevno poslovanje.

FIC preporuke:

33. Uspostaviti stalno tijelo (forum ili odbor) koji se sastoji od poslovnih udruženja, vladinih ministarstava i agencija, koji će raditi na ukidanju i smanjenju parafiskalnih davanja dok se ne ukinu.
33. Poslati zakone i podzakonske akte koji su uveli parafiskalne naknade na procjenu utjecaja propisa.

4.4. Javna uprava i pravosuđe

U cilju poticanja ulaganja bitno je uspostaviti brze postupke racionalizacije poslovanja kako bi se smanjili regulatorni administrativni troškovi društava uključujući i pojednostavljenje administrativnog postupka za registraciju društva i drugih potrebnih dozvola. Predlažemo da se uspostavi učinkovit administrativni 'top-down' sustav koji bi bio u stanju provesti reforme.

Hrvatska ima vrlo decentraliziranu administrativnu strukturu sastavljenu od 20 županija, 126 gradova i 429 općina. Disperzija nadležnosti između administrativnih razina je komplicirana, te je često nejasno treba li određena administrativna funkcija biti poduzeta od strane nacionalnih ili regionalnih vlasti.

Iako pravni okvir i regulatorni sustav pružaju nacionalni tretman za strane investitore, hrvatski neučinkoviti pravni sustav i nedostatak transparentnosti unutar i privatnog i javnog sektora predstavljaju najveći izazovi za investitore. Donošenje i poboljšanje zakona i propisa često koči neučinkovita javna uprava i nedostatak među-resorne koordinacije.

Birokracija je, također, veliki izazov za strane investitore, iako je Vlada ostvarila napredak u ovom području, posebno kroz razvoj svojih e-vlada inicijativa. Vladin portal ima online komponentu registracije poslovanja koja smanjuje vrijeme potrebno za registriranje tvrtke na 4 dana.

Još jedan problem za društva je značajan broj sudskih zaostataka, koja djeluju kao zapreka ulaganjima. Mnogi slučajevi traju godinama na sudu, čineći tako rješavanje sporova putem sudova nepoželjnom opcijom za društva, jer čak i jednostavni slučajevi uzimaju godine za rješavanje. Kao rezultat vrlo dugih vremenskih okvira, društva često pribjegavaju drugim sredstvima za rješavanje sporova. U izvješću Europske komisije o napretku Hrvatske iz 2011. godine, bio je zabilježen zaostatak od 781.323 slučaja u ožujku 2011. godine. Međutim, na smanjenju sudskih zaostataka se aktivno radilo od strane Vlade te je Hrvatska ostvarila napredak vezano za fizičku infrastrukturu i informatizaciju sudova. Alternativno rješenje sporova se provodi kod Visokog trgovačkog suda, Trgovačkog suda u Zagrebu i šest općinskih sudova u cijeloj zemlji. Arbitraža je dobrovoljno dostupna, ali se uglavnom ne koristi. Postoji Stalni arbitražni sud unutar Hrvatske gospodarske komore. Zakon o arbitraži iz 2001. godine i Pravilnik o arbitraži, kojima je obuhvaćena domaća arbitraža, priznanje i izvršenje arbitražnih odluka, pravna pitanja i postupci, mogu se naći na vlastitoj internetskoj stranici HGK. Hrvatska je potpisnica nekoliko međunarodnih konvencija koje reguliraju uzajamno prihvaćanje i provedbu vanjske arbitraže, uključujući New York konvenciju iz 1958. godine i Europsku konvenciju o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži.

Primjeri najčešćih izazova:

- problem u vezi pravovremenog izdavanja građevinskih i ostalih dozvola koji odugovlače projekte i investicije.
- Zakon o planiranju

FIC preporuke:

34. Povećati administrativne kapacitete zapošljavanjem dodatnih zaposlenika u nekoliko ključnih područja (zemljišne knjige, administrativni i općinski sudovi). Rad na racionalizaciji mreže sudova i tužiteljstava. Poboljšanje sudske i upravne infrastrukture. Održavati kontinuirano smanjenje broja slučajeva i pozitivan trend rješavanja više slučajeva nego što ih se primi u jednoj godini. Poboljšati kvalitetu stručnosti sudaca i sudskih savjetnika. Fizičko obilježavanje starih slučajeva kao prioritet, uvođenje obveza za suce da podnesu mjesečna izvješća o aktivnostima poduzetim u cilju rješavanja starih predmeta (kontrola priliva predmeta iz jedne vrste, itd.). Osigurati sustavno ubrzanje procesa te u konačnici optimalno korištenje ljudskih resursa.

35. Uspostaviti sustav za praćenje predmeta s nacionalne na regionalnoj razini.

36. Reforma javne uprave prema više poslovno- i klijentno- orijentiranom poslovanju,

37. Restrukturiranje područnih i lokalnih vlasti (konsolidacija atomiziranih i neodrživih administrativnih jedinica).

38. Uspostaviti tijelo ili forum za komunikaciju problema u poslovanju i investicijama koji bi poslovna zajednica komunicirala sa zajednicama, općinama i županijama, te ministarstvima i agencijama na državnoj razini.

39. Preusmjeriti zakonske poticaje za žalbu u sudskom sporu kada su šanse za uspjeh minimalne

40. Promijeniti strukturu odvjetničkih naknada koja trenutno podržava produljenje parnica.

4.5. Pitanja rada

Nakon cijele godine pregovora Zakon o radu je revidiran 2014. godine s minimalnim fleksibilizacijom. Neki od naših prijedloga u vezi olakšavanja prebacivanja rada s različitih lokacijama unutar iste grupe tvrtki, iz Hrvatske prema inozemstvu i obratno, uspješno su uvedeni u konačnoj verziji zakona. Nažalost, zahtjevi za fleksibilizacijom radnog vremena nisu bili uvedeni u cijelosti, a tu je i premali napredak na: pojednostavljenju otpuštanja radnika, smanjenju otpremnine, vođenju računa o posebnom položaju malih i srednjih poduzeća, raščišćavanju tko treba biti predmet kolektivnog pregovaranja, te izračunu otpremnina – to bi trebalo ići u sljedeću reviziju. Međutim, prihvaćanje ove revizije će pružiti olakšanje u poslovanju i smanjenje troškova za poslodavca posebice kod prekovremenog rada.

Iako ju je ova izmjena Zakona o radu pomaknula prema standardu njemačkog zakona (prema mišljenju mnogih međunarodnih institucija kao što je Svjetska banka), Hrvatska i dalje ima jedan od nariigidnijih zakona o radu u pogledu zaštite zaposlenika, 'sprječavajući' poslodavce da budu u mogućnosti poduzeti potrebne mjere protiv loših

zaposlenika ili kada su teška i recesijska vremena. Ova nefleksibilnost je kontraproduktivna u smislu olakšavanja dugoročnih ulaganja jer strani investitori neće ulagati u Hrvatsku ako te odredbe nastave prevladavati samo ovdje. (Primjer: u slučaju kada poslodavac otpusti lošeg zaposlenika iz opravdanih razloga – nakon što ga više puta upozorio za neispunjavanje radnih obveza – zaposlenik u većini slučajeva pobjeđuje na sudu te se vraća na radno mjesto).

Bilo je nekih poboljšanja u radu na nepuno radno vrijeme, više fleksibilnosti u odredbama o radnim satima, te u otpuštanju (nešto jasnija pravila kako se mogu koristiti godišnji odmor i bolovanje), ali bi trebao biti dodatno revidirati i uvesti više fleksibilnosti.

Žao nam je što je odgođeno usklađivanje diploma i certifikata.

FIC preporuke:

41. Smanjiti ukupno porezno opterećenje rada, pri čemu najviša stopa poreza an dodatak od 40% Hrvatsku čini neatraktivnom u privlačenju većeg broja populzivnih, dobro plaćenih sektora te menadžerskih funkcija.
42. Relaksirati pravilo da se JOPPD obrazac (koji se koristi za prijavu isplate plaće) podnosi na dan kad se plaće isplaćuju.
43. Ukinuti ili smanjiti brojne kodove u referentnim brojevima platnih naloga.
44. Ukinuti zateznu kaamtu napalčene od strane Porezne Uprave za dospjele predumove poreza na dohodak.
45. Uvesti jednostvne regualtorne zahtjeve za rad od kuće
46. Skratiti razdoblje za ponovno zapošljavanje nakon provedbe programa zbrinjavanja
47. Skratiti vrijeme arbitraže u slučaju otpuštanja članova sindiakta
48. Pojednostaviti otpuštanja temeljem neispunjavanja s poslodavcem dogovorenih ciljeva.
49. U nekim zemljama ne postoji obveza navesti točan naziv i opis poslova, detalje zanimanja i kvalifikacija – ovaj koncept će omogućiti fleksibilno preseljenje radnika unutar poslovne jedinice u skladu s potrebama tvrtke.
50. Postojeće odredbe o otkazima su vrlo krute i često zahtijevaju da poslodavci moraju izdati pisano upozorenje – u praksi su situacije složeniji od toga, a ipak nisu dovoljne za nepravilan otkaz ugovora. Također ne postoji vremenska dimenzija za takve opomene . Nije jasno koliko dugo takvo pozorenje vrijedi i zakon uopće ne propisuje može li poslodavac regulirati isto pitanje nakon nekoliko godina.
51. Institucija 'otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora' u praksi ne služi svrsi , jer se uvjeti koji su propisani za to su isti zahtjevi kao obavijest za otkaz ugovora i poslodavci koji djeluje u skladu s tim odredbama u zakonodavstvu (čak i iz organizacijskih razloga) teško da će ponuditi iste uvjete za sve ostale zaposlenike .
52. 'Otkaz radnog ugovora zbog poslovnih uvjeta' ostaje nepotpuna u zakonu.
53. Ukinuti nepotrebne zakonski uvjetovane obuke ovlaštenih osoba koji su već prošli odgovarajuće ispite koji uključuje obuku u području zaštite na radu .
54. Dopustiti mogućnost prijenosa svjedodžbi o stručnoj osposobljenosti ovlaštenih tvrtki poslodavaca u drugu tvrtku – kao što se odnosi na slične odredbe zakona .
55. Ukinuti nepotrebni ponovni liječnički pregled za ljude koji imaju valjanu liječničku potvrdu pri promjeni radnih mjesta.
56. Ukinuti nepotrebne prekvalifikaciju za nova radna mjesta za računalne vještine prilikom prelaska u drugu organizaciju.
57. Ukinuti nepotrebnu obuku prve pomoći za osobe koje posjeduju vozačku dozvolu ili druge dokumente za koje su morali proći tečaj prve pomoći .
58. Priznati svjedodžbe koje su stečene u školi / na fakultetu za praktičan rad s poslodavcem.
59. Uvesti mogućnost dopisnog osposobljavanje radnika za zaštitu na radu (teoretski dio).

4.5. Pitanja dostupnosti financiranja

Prema Nacionalnom Programu reformi, Ministarstvo financija razmatra promjene Zakona o porezu na dobit koji će se otvoriti mogućnost da se u periodu od 1. siječnja 2017. Do 31. prosinca 2017. Banke otpišu što je više nenaplativih dugova moguće. Vjerojatno temeljitiji tretman ovog problema bio bi moguć kad bi donositelji ekonomskih politika i ostali dionici inicirali dijalog i pronašli pravu ravnotežu između porezne discipline, prevencije strateškog ponašanja, socijalnih ciljeva i motiva vjerovnika.

Ovdje govorimo o tri vrste optisa:

1. Otpis na temelju izvršenja (ovrhe) i sličnih pravnih radnji u okviru sudskih postupaka. On je dobro reguliran i ne zahtijeva nikakve dodatne intervencije (otpisi se priznaju kao trošak u porezne svrhe).
2. Otpis na temelju izvansudskih ugovora (npr. izvansudska arbitraža). Ona nije regulirana, i potrebna je intervencija. Intervencija treba promicati izvansudske nagodbe. Hrvatska arbitražna komora (kojom se upravlja iz Hrvatske gospodarske komore) može prilagoditi pravila kako bi se ubrzali i pojednostavili slučajevi male vrijednosti.
3. Otpis na temelju izravnih sporazuma između vjerovnika i dužnika. On nije reguliran, i potrebna je intervencija.

FIC preporuke:

62. Pronaći učinkovita rješenja za slučajeve (2.) i (3.) poboljšalo bi efikasnost te ubrzalo rješavanje loših plasmana. Značajna redukcija loših kredita bila bi moguća unutra 12 mjeseci (s ciljem smanjenja omjera loših kredita ispod 10% do 2019. godine).
61. Predložiti jasne, nedvosmislene kriterije za otpis duga (npr. za nepalčeni dug najmanje 180 dana, bez značajnih vrijednosnih koalterala, do određenog postotka procijenjene vrijednosti zalogu ako isti postoji, povezane osobe nisu uključene, odluku potvrđuje Uprava kreditne institucije, itd.).
62. Uvjeti za izvansudske otpise bi se trebali jednako primijeniti na sve vjerovnike/dužnike, bez obzira na sektor i/ili vrste kreditnog odnosa (ne samo za stambene kredite, već i za druge vrste kredita kao što su potrošački/gotovinski/krediti po kreditnim karticama)
63. Finalno rješenje bi uvijek trebalo izbjegavati bilo kakvu zakonsku odredbu koja bi se mogla tumačiti kao pritisak na vjerovnika da pristane na otpis duga. To je od iznimne važnosti jer se tako izbjegava problem moralnog hazarda, ali i nepotrebni ex-post sudski procesi. Iznadopisani otpisi tipa (2) i (3) trebali bi biti bezuvjetni i neopozivi, kao da je sporazum postignut u sudskom postupku.
64. Poticati ubrzavanje otpisa duga prema novom Zakonu od računovodstvu tako da se definira jasan skup pravila (bez dugotrajnih rasprava) za porezno priznate troškove.
65. Dopustiti otpise već rezerviranih dijelova nenaplativih potraživanja što bi dovelo do drastičnog smanjenja loših kredita.
66. Osigurati horizontalno pridržavanje svih relevantnih poreznih propisa (npr. kako vi se izbjeglo oporezivanje otpisa duga na strani dužnika na osnovi poreza na dohodak).

5. Sektorski profili i preporuke

5.1. Poljoprivreda, Šumarstvo, Ribarstvo, prehrambena i duhanska industrija (A, C10, C11 i C12)

Ovaj je sektor bio u konstantnom padu od početka recesije, kao što se može vidjeti ako promatramo broj zaposlenih, broj tvrtki ili prosječnih bruto plaća. Međutim, u 2015. godini, sektor prerade hrane zabilježio je pozitivna kretanja glede rasta zaposlenosti i plaća. Što se tiče poljoprivrede, situacija će biti izazovna u narednim godinama – pomak od državnih subvencija prema Zajedničkoj poljoprivrednoj politici trebala imati koristi održiva i komercijalna poljoprivredna proizvodnja, ali će izazvati restrukturiranje dijela sektora koji ne može bez subvencija. Ovaj sektor je bio zaštićen tijekom zadnjih 20 + godina: Poljoprivreda (potpore); Ribolov (subvencije); Šumarstvo (monopol Hrvatskih šuma); Prehrambena industrija (carina); Duhanska industrija (carina / pravila); a trgovina tim proizvodima prije 1. srpnja imala je i dodatna ograničenja putem fitosanitarnih pravila, pa je u tim sektorima ukidanje tih pravila još uvijek moguće poboljšati razmjenu između EU i Hrvatske u tim proizvodima. Napomenimo i kako je nakon ulaska hrvatske u EU izvoz hrane značajno porastao, a u 2015. godini zabilježio je rast od čak 17,0%.

Tablica 5.1.1. Poljoprivreda, Šumarstvo, Ribarstvo, prehrambena i duhanska industrija

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	68.865	67.814	67.295	64.626	62.073	62.980
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	16.231,07	16.646,19	17.035,93	16.425,15	16.718,68	16.322,45
Broj tvrtki	12.097	12.006	11.795	11.528	11.119	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Poljoprivredni se sektor još uvijek suočava s rascjepkanom zemljišnom strukturom koja sputava ekonomiju razmjera te veoma slabom tehnološkom intenzivnošću. S druge pak strane, Hrvatska ima 33 milijuna eura godišnje na raspolaganju iz EU fondova u razdoblju od 2014. – 2020., a s obzirom na trenutno stanje u poljoprivredi, navedena sredstva mogu značajno poboljšati efikasnost i produktivnost. Nakon ulaska u EU, sektor proizvodnje hrane ima priliku diferencirati tržište s fokusom na manje zasićena tržišta. Također, direktnija nabava izravno od lokalnih poljoprivrednika može pozitivno utjecati na smanjenje troškova te poboljšati učinkovitost. Ipak, trenutna konsolidacija u sektoru trgovine na malo stavlja ogroman pritisak na pregovaračku moć proizvođače hrane i posljedično na njihove marže.

5.2. Rudarstvo, prerada nafte, Energija (B, C19, D)

U energetsom sektoru pada broja zaposlenih, ali tu je i trend povećanja broja tvrtki uslijed otvaranja i deregulacije energetskega sektora koji je kulminirao Hrvatskim ulaskom u EU. Otvaranje konkurencije je dovelo do porasta plaća u sektoru. Ovaj sektor je onaj koji može primiti velike fondove iz EU.

Tablica 5.2.1. Rudarstvo, prerada nafte, Energija

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	27.392	26.097	25.152	23.355	22.803	21.893
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	10.126,09	10.219,64	10.215,07	10.569,99	10.412,85	10.752,51
Broj tvrtki	569	626	687	785	819	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Spor oporavak cijena nafte na globalnom tržištu vjerojatno će se nastaviti s obzirom na trenutno usporavanje globalne potražnje što stvara pritisak na naftni i sektor rudarstva u Hrvatskoj. S druge pak strane, bolja realizacija planiranih investicije (LNG terminal, Plomin C...) trebala bi povećati iskorištenost sredstava iz EU fondova, a gdje je Hrvatska u 2014. godini uspjela povući tek 75% od planiranih 8,2 milijarde kuna.

5.3. Nemetali, Građevinarstvo, Nekretnine (C23, F, L)

Ovaj sektor je najteže pogodila recesija. Jedan od razloga su veliki ugovori s Vladom (autoceste, itd) koji su kulminirali neposredno prije recesije i gdje su sve tvrtke u sektoru nagomilale su radnu snagu, opremu i sl. Restrukturiranje u sektoru dovelo je do smanjenja radne snage i broja tvrtki za gotovo trećinu, s bruto mjesečnom plaćom koja se smanjuje do sredine recesije, a zatim se polako diže.

Tablica 5.3.1. Nemetali, Građevinarstvo, Nekretnine

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	108.345	100.330	94.277	90.468	88.911	84.667
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	6.461,70	6.577,75	6.628,45	6.699,53	6.733,72	6.974,73
Broj tvrtki	31.610	28.109	25.799	24.672	23.432	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Iako podaci za 2016. godinu ukazuju na blagi oporavak građevinske aktivnosti i povjerenja u isti, treba ostati oprezan s obzirom kako fundament za investicijske aktivnosti još uvijek nisu čvrsto postavljeni, a isti su glavni pokretač građevinarskog sektora. Kako se banke u Hrvatskoj još uvijek nalaze u fazi čišćenja svojih bilanci od loših kredita građevinskom sektoru, one ostaju veoma oprezne kod kreditiranja građevinskih projekata, posebice onih velikih, te će stoga apsorpcija sredstava iz EU fondova imati ključnu ulogu u financiranju tih projekata i posljedično ih činiti manje rizičnima i privlačnijima bankama.

5.4. Ostala prerađivačka industrija (C minus C10, C11, C12, C19 i C23)

Ostala prerađivačka industrija predstavlja jezgru prerađivačke industrije, osim prehrambene industrije, duhana, prerade nafte i nemetalnih mineralnih koje smo povezali s drugim sektorima. Jezgra prerađivačke industrije koja predstavlja više od 20% BDP-a smanjila se tijekom recesije, kako u pogledu broja zaposlenih, tako i u pogledu i broja tvrtki, a bruto plaće su počele rasti tek u trećoj godini recesije kada je zaposlenost dovoljno smanjena kako bi se dobilo povećanje produktivnosti. Neki od podsektora prerađivačke industrije također su bili zaštićeni više godina prije pristupanja EU: Odjeća, obuća i kožarska industrija (subvencije); Drvena industrija (subvencije); Proizvodnja metala (potpore); Brodogradnja (subvencije).

Tablica 5.4.1. Ostala prerađivačka industrija

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	161.728	158.025	153.316	148.155	146.900	147.272
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	6.617,00	6.702,00	6.828,00	6.943,00	7.048,00	7.166,00
Broj tvrtki	18.971,00	17.561,00	16.809,00	16.166,00	15.642,00	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Vidimo nastavak rekonstruiranja u ovom sektoru u narednom periodu. S tek par zastoja, industrijska proizvodnja konstantno raste od 2014. godine. Ipak, očekujemo usporavanje rasta industrijskog output u narednom periodu imajući na umu usporavanje ekonomskog rasta glavnih trgovinskih partnera, kao i snažan rast zaliha proizvodnje u toku ove godine. Također, podaci ukazuju kako zaposlenost u prerađivačkom sektoru blaga pada. Prema FIC upitniku iz 2015. godine, pravna usklađenost, propisi, dozvole i porezne obveze kao i uvjeti na tržištu rada veoma su važni za ovaj sektor. Stoga, vidimo potencijalne pozitivne rizike koji proizlaze iz planirane fiskalne reforme koja bi trebala smanjiti porezno opterećenje na dohodak što bi smanjilo trošak rada i potencijalno povećalo reinvestirane zarada.

5.5. Trgovina (G)

Sektor trgovine smanjivao se kako u pogledu broja zaposlenih, tako i u pogledu broja tvrtki do 2012, no od 2013. godine se blago oporavlja. Ovaj sektor je obilježen vladajućim položajem najvećeg maloprodajnog lanca što se donekle olakšalo ulaskom Hrvatske u EU. S druge pak strane, plaće su u ovom sektoru konstantno rasle kroz promatrani period.

Tablica 5.5.1. Trgovina

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	189.241	187.645	185.277	178.084	178.479	176.711
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	6.575,00	6.659,00	6.724,00	6.769,00	6.916,00	7.075,00
Broj tvrtki	45.624	41.827	39.907	38.092	37.886	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Povećana konkurencija i veoma visoko konsolidirano tržište stvara pritisak na profitne marže trgovaca. Također, promjene u preferencijama potrošača prema jeftinijim privatnim markama negativno utječe na trgovce koji dominantnu nude diskrecijske i brendirane proizvode. Međutim, vidimo veliki potencijal u on-line trgovini i razvoju novih oblika trgovine. Isto tako, bolja informacijska i logistička infrastruktura, kao i smanjenje ovisnosti o imovini kroz ‚sale-and-leaseback‘ transakcije mogu značajno smanjiti troškove s kojima se trgovci suočavaju te posljedično imati pozitivan utjecaj na profitne marže.

5.6. Turizam (I)

Turizam je jedan od sektora koji pokazuje trend rasta te je jedan od potencijalnih područja rasta Hrvatske. Pad broja zaposlenih i bruto plaće dogodilo u drugoj godini recesije, ali od onda pokazuju trend rasta. U isto vrijeme, broj tvrtki u sektoru je pao uslijed konsolidacije i aglomeracije u sektoru.

Tablica 5.6.1. Turizam

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	46.291	47.499	49.542	50.707	55.679	55.394
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	6.397,00	6.473,00	6.602,00	6.828,00	6.923,00	6.991,00
Broj tvrtki	19.469	18.280	17.543	17.862	19.532	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Vrlo smo optimistične glede hrvatskog turističkog sektora s obzirom na (i) stalan rast kapaciteta te kvalitete smještaja što privlači turiste s većom kupovnom moći, (ii) uspostavljanje svijesti o brandu, (iii) poboljšanje ICT kanala koji omogućuje bolji marketing te rast prosječne dnevne cijene kao i (iv) rast broj avionskih letova. Također, ekonomski oporavak pozitivno utječe na MICE turizam koji podiže stopu popunjenosti izvan sezone. Ipak, potencijalni rizici proizlaze iz relativno nestabilnog institucionalnog okvira s čestim promjenama poreznog sustava, ali i mogućeg uvođenja poreza na nekretnine. Također, s obzirom na veoma visoke stope popunjenosti smještaja u visokoj sezoni u usporedbi s drugim mediteranskim zemljama, ne vidimo potencijal za velik rast dolazaka i noćenja turista u visokoj sezoni bez značajnijih investicija u rast kapaciteta.

5.7. Transport (H)

Transportni sektor je onaj koji pod dominantnom ulogom države. Većina subjekata su u državnom vlasništvu, loše se upravlja s njima i imaju viška radne snage. Ovaj sektor još uvijek pokazuju posljedice dugotrajne prakse državnih ugovora, monopola, potpora i subvencija. Otvaranje sektora bilo je samo na papiru, a svjedoci smo utjecaja postojećih kompanija, te privatizacije i drugih tendera koji se rade u netransparentan način i način neuobičajen zajedničkoj poslovnoj praksi EU. Nakon dolaska recesije, ovaj sektor konstantno gubi firme i zaposlenike.

Tablica 5.7.1. Transport

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	62.610	62.347	62.575	60.581	57.690	58.475
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	8.593,00	8.778,00	8.849,00	9.098,00	8.977,00	9.121,00
Broj tvrtki	10.853	9.775	9.208	8.839	8.642	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Dugo-očekivano restrukturiranje napokon je sramežljivo došlo i u ovaj sektor, pogurnuto recesijom. Uz energetski, sektor transporta je jedan od onih koji bi mogao povući značajna sredstva iz EU fondova. Nedavno je HŽ Infrastruktura potpisala posao u vrijednosti od 1,3 milijarde kuna za rekonstrukciju postojeće i izgradnju druge pruge na dionici Dugo Selo – Križevci, te je 85% projekta financirano iz EU fondova. Što se tiče putničkog prijevoza, vidimo značajan potencijal imajući na umu veći rast dolazaka domaćih turista kao i rast popularnosti city-break turizma.

5.8. ICT (J)

ICT sektor je jedan od sektora koji ima veoma volatilan trend glede broja firmi i zaposlenih nakon početka recesije. Sličan uzorak je vidljiv u kretanju plaća, no važno je napomenuti kako je ICT sektor jedan od sektora s najvišim plaćama. U protekloj i tijekom ove godine vidljiv je rast broja internet korisnika i internetskog prometa, no ti su brojevi još uvijek puno niži ako ih usporedimo sa prosjekom EU zemalja. Veliki dio ovog sektora su telekomunikacije koje se konstantno bore s padom broja korisnika fiksne i mobilne telefonije. Vlada je također uočila njihovu dobit kao izvor za popunjavanje državnog deficita kroz povećanje koncesije što će sigurno na kraju povećati troškove za ostatak gospodarstva i na kraju više cijene telekoma i produljenje ulaganja za bolje usluge.

Tablica 5.8.1. ICT

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	32.217	32.835	32.789	32.317	33.339	33.046
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	11.456,00	11.740,00	11.908,00	12.026,00	11.893,00	12.119,00
Broj tvrtki	6.358	5.994	5.940	6.012	6.324	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Otvaranje tržišta prema EU, te nova EU regulacija koja ukida roaming mogla bi utjecati na restrukturiranje i konsolidaciju telekomunikacijskog sektora u narednom periodu. Također, cjenovna konkurentnost u kratkom roku mogla bi imati negativne efekte na prihode i marže kompanija u sektoru. S druge pak strane, široka baza klijenata može koristiti kompanijama da prošire paket usluga koje nude i na pružanje usluga platnog prometa, maloprodaju električne energije, itd. Napokon, kombinacija telekomunikacijske infrastrukture i pametnih tehnologija omogućit će održivi rast s obzirom da podatkovne usluge postaju sve više integrirane u svakodnevnu rutinu.

5.9. Financijske usluge (K)

Kao i ICT, sektor financijskih usluga zabilježio je veoma volatilno kretanje broja kompanija i zaposlenika. Plaće su također varirale u promatranom razdoblju, no valja napomenuti kako su plaće u ovom sektoru najviše među promatranim sektorima. Bankarski je sektor visoko koncentriran te se gotovo u potpunosti nalazi u stranom vlasništvu. Konverzija kredita u švicarskim francima u 2015. godini imala je značajan negativan utjecaj na bankarski sektor te njihove profite. Posljedično, i država je izgubila oko 1,5 milijarde kune prihoda putem poreza na dobit.

Tablica 5.9.1. Financijske usluge

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	36.535	36.681	37.187	36.894	35.777	36.041
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	11.915,00	12.357,00	12.143,00	12.228,00	12.209,00	12.221,00
Broj tvrtki	1.107	1.104	1.036	937	1.004	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Konverzija kredita u švicarskim francima dovela je do rasta potražnje za kreditima u kunama, dok izdašna potpora likvidnosti od strane HNB-a stavlja pritisak na pad kamatnih stopa. Kako ekonomska aktivnost ubrzava, očekujemo kako će doći do oporavka kreditne aktivnosti te će ista biti potaknuta korporativnim sektorom. Također, očekujemo kako će se izazovi s kojima se suočavaju banke u euro zone u hrvatskoj manifestirati kroz konsolidaciju bankarskog tržišta.

5.10. Profesionalne, osobne i ostale usluge (M, N)

Profesionalne, osobne i ostale usluge su još jedan sektor u kojem Hrvatska sve više raste u broju zaposlenih, dok je broj firmi padao do 2011., a od onda konstantno raste.

Table 5.10.1. Profesionalne, osobne i ostale usluge

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Broj zaposlenih	86.400	86.562	89.156	87.829	91.237	99.551
Prosječna bruto mjes. plaća, kune	10.642,00	10.457,00	10.724,00	10.952,00	10.869,00	11.006,00
Broj tvrtki	26.408	25.586	27.006	28.410	29.560	–

Izvor: DZS, FINA; Addiko bank istraživanja

Ovaj sektor uključuje razne djelatnosti, no veliki dio zauzimaju djelatnosti koje direktno ili indirektno ovise o državi. Imajući navedeno na umu, vidimo značajne rizike za ovaj sektor u srednjem roku s obzirom na proces fiskalne konsolidacije. Međutim, ekonomski oporavak bi trebao imati pozitivan utjecaj na poslovanje firmi koje posluju u privatnom sektoru.

Literatura

1. RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE Ocjena nacionalnog programa reformi i programa konvergencije za HRVATSKU SWD(2014)311
2. Priopćenje Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o glavnim nalazima Sveobuhvatnog izvješća o praćenju pripremljenosti Hrvatske za članstvo u EU-u, 2013.
3. Nacionalni program reformi u Hrvatskoj (Travanj, 2014)
4. Hrvatska Narodna Banka, Bilten, razna izdanja, Zagreb
5. Preporuke Vijeća o Nacionalnom programu reformi 2014. za Hrvatsku i davanju mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Hrvatske za 2014.. godinu COM(2014)412
6. Preporuke Vijeća o Nacionalnom programu reformi 2015. za Hrvatsku i davanju mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Hrvatske za 2015.. godinu (2015)412
7. FIC, “White Book – Bijela knjiga 2013”, Zagreb, 2013.
8. FIC, “White Book – Bijela knjiga 2014”, Zagreb, 2014.
9. FIC, “White Book – Bijela knjiga 2015”, Zagreb, 2015.
10. UNCTAD, “Trade and Development Report”, various years, Geneva.
11. UNCTAD, “World Investment Report”, various years, Geneva.
12. Škudar, Alen, “ Pregled i analiza izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku ”, (2004), HNB Anketa S-9, <http://www.hnb.hr/publikac/pregledi/s-009.pdf>, Hrvatska Narodna Banka, Zagreb
13. Svjetska Banka, “World Development Report”, razne godine, Washington D.C.,
14. Svjetska Banka, „Doing Business“, razne godine, Washington D.C., www.doingbusiness.org
15. Svjetski Ekonomski Forum, “Global Competitiveness Ranking“, razne godine, WEF, Davos
16. Svjetski Ekonomski Forum, “Foreign Direct Investment as a Key Driver for Trade, Growth and Prosperity: The Case for a Multilateral Agreement on Investment”, Global Agenda Council on Global Trade and FDI, 2013, WEF, Davos
17. Addiko Ekonomska istraživanja, SEE Quarterly Outlook; razna izdanja, Zagreb

Rječnik

BDP – Bruto domaći proizvod; mjera ekonomske aktivnosti.

CIS – Zajednica neovisnih država – trgovinska zajednica bivših sovjetskih republika (od 1990-tih neovisnih država) oko Rusije.

HNB – Hrvatska narodna banka.

DZS – Državni zavod za statistiku

CSR – Posebne preporuke za zemlju kojima Europska Komisija u okviru Europskog semestra upozorava zemlju na akcije koje bi trebalo učiniti da makroekonomska kretanja krajem godine završe u planiranom području, izdaju se u svibnju

DnB – Dunn and Bradstreet – međunarodna rejting agencija,

ECB – Europska središnja banka sa sjedištem u Frankfurtu, upravlja zajedničkom valutom, eurom.

EDP – (Excessive Deficit Procedure) – Procedura Prekomjernog deficit – procedura korektivnih ekonomskih politika za EU zemlje koje imaju prilagođeni deficit veći od 3% BDPa.

EU, EU28 – Europska unija, EU28 (označen aktualni broj članica)

EUR, € – oznaka za euro, europsku jedinstvenu valutu.

FIC – Foreign Investors Council – Udruga stranih ulagača

Fitch – međunarodna rejting agencija,

FDI – Foreign Direct Investment – strane direktne investicije; obično se definiraju kad strani vlasnik kupi 10% ili više udjela u nekoj tvrtki.

GCI (Global Competitiveness Index) – GCI Globalni indeks konkurentnosti koji objavljuje WEF (Svjetski Ekonomski Forum iz Davosa)

BDV ili Bruto dodana vrijednost – mjera ekonomske aktivnosti slična BDPu.

ICT – Information and Communication Technologies – Informacijske i komunikacijske tehnologije.

ILO – International Labor Organization, Međunarodna Organizacija Rada, odnosno međunarodna institucija koja se bavi radnim odnosima.

MMF – Međunarodni Monetarni Fond, međunarodna institucija za stabilnost međunarodnih plaćanja i međunarodnu likvidnosti sa sjedištem u Washingtonu.

M&A – Mergers and Acquisitions – Spajanja i akvizicije; izraz koji objedinjuje kupnju i konsolidaciju tvrtki u sustav tvrtke koja započinje akviziciju ili spajanje.

Moody's – međunarodna rejting agencija

OECD – Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj, međunarodna organizacija sa sjedištem u Parizu.

S&P – Standard and Poor's – međunarodna rejting agencija,

R&D – research and development – istraživanje i razvoj

PUP – Procjena učinaka propisa

SME – Small and Medium Enterprises – mala i srednja poduzeća; često se uzimaju kao grupa za fokus ekonomskih politika.

Stability and Growth Pact (SGP) – Pakt o Stabilnosti i Rastu, program koji zemlje članice EU trebaju poštivati kako bi se osigurala stabilnost i rast u EU

TNC – Trans-National Company ili Trans-National Corporation – transnacionalna kompanija ili transnacionalna korporacija (tvrtka); tvrtka koja ima podružnice u više od jedne zemlje, često se naziva i multinacionalka ili multinacionalna kompanija.

TTIP – Transatlantic Trade and Investment Partnership – transatlantsko trgovinsko i investicijsko partnerstvo (TTIP) ili sporazum o trgovini i investicijama između SAD i EU

TTP – Trans-Pacific Partnership – transpacifičko partnerstvo ili trgovinski spororazum između SAD-a i pacifičkih zemalja.

UNCTAD – UN-ova konferencija za trgovinu i razvoj – dio UNa koji se bavi međunarodnom trgovinom i razvojem, ima službene podatke o međunarodnim investicijama u obliku World Investment Report-a (WIR).

US\$, USD – oznaka za američki dolar

WEF (Svjetski Ekonomski Forum), organizacija za razvoj i konkurentnost s sjedištem u Davosu, Švicarska

Svjetska Banka – Svjetska banka; popularni naziv za IBRD međunarodnu banku za obnovu i razvoj sa sjedištem u Washingtonu.

Udruženje stranih ulagača u Hrvatskoj (FIC)

O Nama

Udruženje stranih ulagača u Hrvatskoj je poslovno udruženje osnovano je 2012. godine s ciljem unaprjeđenja općeg raspoloženja u Republici Hrvatskoj vezanog uz ulaganje i poslovanje.

Udruženje predstavlja strane ulagače putem suradnje i dijaloga s vladinim institucijama, poslovnim udruženjima u Hrvatskoj i inozemstvu te kreirajući snažne veze među stranim ulagačima u Hrvatskoj, kao i onima koji žele ulagati u Hrvatsku. Kao poslovno udruženje, USU je odlučan doprinijeti stvaranju jačeg prijateljskog okruženja za ulagače u Hrvatskoj kao i povoljniju klimu za poslovanje u cjelini. Točnije, usmjeriti se na osiguranje pravne predvidljivosti, učinkovite administracije, transparentnost i potporu na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Ciljevi

Udruženje stranih ulagača u Hrvatskoj postavilo je sljedeće ciljeve kojima želi poboljšati investicijsku klimu u Hrvatskoj te stvoriti povoljnije poslovno okruženje:

- Unaprijediti opće raspoloženje u Republici Hrvatskoj vezano za ulaganje i poslovanje.
- Predstavljati, zastupati i popularizirati zajednička mišljenja i stavove svojih članova, s ciljem da se unaprijedi zajednički interes i potaknu strana ulaganja.
- Poboljšati komunikaciju, suradnju i stalni dijalog između Udruženja i nadležnih tijela Republike Hrvatske.
- Suradivati s nadležnim tijelima Republike Hrvatske na prevladavanju poteškoća i prepreka koje mogu nastati u odnosima sa stranim ulagačima i u gospodarskim odnosima s drugim zemljama.
- Promicati interese međunarodne poslovne zajednice u Hrvatskoj.
- Obavještavati svoje članove i druge zainteresirane strane o ulagačkoj klimi u Hrvatskoj.
- Komunicirati s drugim udrugama stranih ulagača u regiji kako bi sve strane imale koristi od razmjene iskustava s ciljem unaprjeđenja gospodarstva u regiji.

Od svog osnutka Udruženje stranih ulagača u Hrvatskoj redovito u obliku Bijele knjige objavljuje svoje prijedloge vezane za poboljšanje u raznim industrijama, sa svrhom povećanja atraktivnosti Hrvatske kao zemlja za ulaganje.

Bijela knjiga o stranim ulaganjima u Hrvatsku i njihovih učinaka na gospodarstvo i društvo prvi je dokument takve vrste, te daje pregled trenutnog stanja u vezi sa stranim ulaganjima, kao i preporuke za poticanje promjene u hrvatskom poslovnom okruženju što posljedično potiče strana ulaganja u zemlji.

Upravljačka struktura

Skupština

Najviše tijelo Udruženja stranih ulagača u Hrvatskoj je Skupština koju čine predstavnici svih redovnih članova Udruženja. Skupština se sastaje najmanje jednom godišnje kako bi raspravljala i donijela odluke vezane uz ostvarenje ciljeva Udruženja.

Upravni odbor

Upravni odbor je izvršno tijelo Udruženja stranih ulagača u Hrvatskoj i odgovoran je za strateško usmjeravanje i djelovanje Udruženja. Čini ga najmanje pet, a najviše devet članova, i to predsjednik, dva potpredsjednika te dva do šest članova. Predsjednika i članove Upravnog odbora bira Skupština na mandat od dvije godine.

Mladen Fogec

Predsjednik

Mladen Fogec, predsjednik Uprave Siemens d.d. Hrvatska

Mladen Fogec rođen je 1959. godine u Zagrebu gdje je završio studij Elektrotehnike i računarstva te stekao zvanje diplomiranog inženjera elektrotehnike. Nakon studija zapošljava se u tvrtci ATM Inženjering, koja je kasnije prešla u vlasništvo Siemens, na poslovnima projektiranja automatizacije industrijskih postrojenja i procesa. Nakon dvije godine prelazi u Banex, tadašnjeg distributera i Siemensova predstavnika za područje bivše Jugoslavije, gdje preuzima mjesto prodajnog inženjera odakle po osnivanju Siemens u Hrvatskoj prelazi na mjesto prodajnog menadžera. Krajem osamdesetih, u sklopu tadašnjeg Siemensova predstavništva tvrtke Banex u Zagrebu, Mladen Fogec je pokrenuo poslovanje prodaje i servisa Siemensovih ultrazvučnih uređaja i elektromedicinske opreme za tržište cijele regije da bi 1997. godine preuzeo funkciju direktora Siemensova odjela za medicinska rješenja i opremu. Dužnost predsjednika Uprave Siemens Hrvatska preuzeo je 2009. godine, a na tu je poziciju došao s mjesta direktora Siemensove divizije za medicinska rješenja i opremu. Na mjestu predsjednika Uprave Siemens Hrvatska zadužen je za rast i razvoj kompanije u području Industrije i Energije kao i za povećanje izvoza i konkurentnosti tvrtke na domaćem tržištu i tržištu susjednih zemalja. Mladen Fogec predsjednik je Udruženja stranih ulagača u Republici Hrvatskoj, član Uprave Njemačko-hrvatske industrijske i trgovinske komore te član Upravnog odbora Hrvatsko-austrijske trgovinske komore.

Zoltán Áldott

Potpredsjednik

Zoltán Áldott, predsjednik Uprave INA – Industrija nafte d.d.

Zoltán Áldott predsjednik je Uprave Ine od 2010. godine. Karijeru je započeo 1990. godine kao suradnik u Creditum Financial Consulting. Od 1992. do 1995. obnašao je razne funkcije u kompaniji Eurocorp Financial Consulting. Potom se 1995. godine pridružuje MOL-u gdje vodi Odjel za privatizaciju. Od 1997. do 1999. direktor je Odjela za kapitalna tržišta, a od 1999. do 2000. obnaša dužnost direktora Odjela za strategiju i poslovni razvoj. Od studenog 2000. do lipnja 2001. zamjenik je izvršnog direktora za strategiju i poslovni razvoj MOL-a, a od lipnja 2001. izvršni direktor za strategiju i poslovni razvoj. Od rujna 2004. do lipnja 2011. godine obnašao je funkciju izvršnog direktora za istraživanje i proizvodnju MOL Grupe. Od listopada 2003. godine do travnja 2010. bio je član Nadzornog odbora Ine. Zoltán Áldott diplomirao je ekonomiju na Sveučilištu u Budimpešti.

Viktor Pavlinić

Potpredsjednik

Viktor Pavlinić, predsjednik Uprave Tele2 Hrvatska

Viktor Pavlinić je trenutno Predsjednik Uprave Tele2 Hrvatska. Osamnaestogodišnje iskustvo u telekomunikacijskoj industriji stekao je na raznim pozicijama u odjelima financija, prodaje i logistike. Viktor je započeo svoju karijeru u HT d.d. 1997. godine u odjelu logistike. 2002. godine priključio se financijskom timu HT d.d., prvo u odjelu računovodstva, a od 2005. godine u odjelu kontrolinga T-Mobile. 2008. godine, Viktor se pridružio Tele2 kao voditelj odjela kontrolinga, a 2011. godine je imenovan glavnim financijskim direktorom i članom Uprave. Od 1. travnja 2016. godine, Viktor Pavlinić preuzeo je poziciju Predsjednika uprave Tele2 Hrvatska. Diplomirao je ekonomiju na Sveučilištu u Zagrebu.

Michael Georg Müller

Član Upravnog Odbora

Michael Georg Müller, predsjednik Uprave Raiffeisenbank Austria d.d. u Zagrebu

Michael G. Müller doktorirao je na Karl-Franzens-Universität u Grazu 1984. godine, te je završio i Business Administration A stupanj na istomu fakultetu. Dugogodišnje iskustvo stjecao je na menadžerskim pozicijama u poduzećima poput Dataline, Beč, zatim Hoffman Aircraft, Wr. Neustadt te u NMB Bank u Beču. U sklopu karijere u Raiffeisenu bio je zaposlen u Raiffeisen Zentralbank Österreich AG-u (RZB) u Beču, zatim u predstavništvu RZB-a u Milanu i Parizu te u Raiffeisenbank Austria d.d. Zagreb kao član Uprave. U Hrvatskoj je proveo šest godina karijere. U 2014. godini 14 godina duga karijera u Raiffeisen BANK d.d. Bosna i Hercegovina, od čega je sedam godina bio predsjednik Uprave, je završila. Za vrijeme svojega mandata osnažio je poziciju banke kao lidera na tržištu. Dodatno je, u razdoblju od listopada 2001. do lipnja 2005. godine obnašao i funkciju predsjednika Nadzornog odbora Raiffeisen Osiguranja d.d. Sarajevo. Također, bio je i član, a kasnije i predsjednik Upravnog odbora Udruženja banaka BiH, čime je doprinio i razvoju bankarskoga tržišta u zemlji.

Marijana Bubalo

Član Upravnog Odbora

Marijana Bubalo, direktorica korporativnih poslova i članica Uprave Philip Morrisa Zagreb d.o.o.

Na svoju trenutnu poziciju Marijana Bubalo je imenovana u siječnju 2016. godine. Svoju je karijeru započela 1996. godine u tvrtki Procter & Gamble kao rukovoditeljica Službe za korisnike te kasnije kao rukovoditeljica Logističkog tima za ključne kupce za regiju. Tvrtki Philip Morris Zagreb d.o.o. pridružila se 2007. godine kao rukovoditeljica opskrbnog lanca odgovorna za šest tržišta regije Središnja Europa – Jug (CES).

Tijekom svoje karijere, gospođa Bubalo je bila odgovorna za razna područja u distribuciji, dobavljačkom lancu te korporativnim poslovima. Marijana Bubalo je diplomirala poslovnu ekonomiju i menadžment te južnoslavenske jezike i književnost na Sveučilištu u Kansasu.

Igor Zgrabljic

Glavni tajnik

Igor Zgrabljic, direktor ELEOS Consulting Ltd.

Igor Zgrabljic stekao je dugogodišnje iskustvo u marketingu i odnosima s javnošću radeći za niz stranih i domaćih kompanija poput Mmd Public Relations, Development Alternatives i Potomac (Croata). U 2010. godini postaje direktor tvrtke Eleos Consulting – međunarodne tvrtke za odnose s javnošću i investicijsko savjetovanje koja djeluje u osam zemalja širom svijeta. Osnivač je i glavni tajnik nekoliko lobističkih organizacija, uključujući Korean Business Network, Hrvatsko-korejskog poslovnog klub, Indonesian

Business Council i Hrvatsko-izraelskog poslovnog klub (CIBC). Osnivač je i nekoliko neprofitnih i humanitarnih organizacija. 2003. godine bio jedan od osnivača najveće studentske udruge u Hrvatskoj eSTUDENT, a 2015. godine suosnivač i potpredsjednik HUP-PRO Kluba menadžera i poduzetnika pri Hrvatskoj udruzi poslodavaca. 2015. godine imenovan je glavnim tajnikom Udruženja stranih ulagača u Hrvatskoj (FIC). Igor Zgrabljic diplomirao je 2004. godine na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, a dodatno se usavršavao na programima Sveučilišta Georgetown u Washingtonu, Sveučilištu Karla Velikog u Pragu i na Sveučilištu u Budimpešti.

Hrvoje Stojic

Glavni urednik Bijele Knjige 2016

Hrvoje Stojic, direktor Ekonomskih istraživanja, Addiko bank d.d.

Hrvoje Stojic je financijski stručnjak s 15 godišnjim iskustvom u bankarskoj industriji i izradi dubinskih analiza bankarskog i drugih gospodarskih sektora, analiza tržišta kapitala, kao i makroekonomskih analiza uključujući implikacije na monetarne i fiskalne politike u Hrvatskoj i Jugoistočnoj Europi. Tijekom svoje karijere, Stojic je primio više uglednih međunarodnih priznanja za rad svog odjela Ekonomskih istraživanja Hypo-Alpe-Adria-Banke, kojeg investicijska zajednica, zbog neovisnih, objektivnih,

intuitivnih te relativno preciznih analiza danas smatra jednim od najkvalitetnijih regionalnih istraživačkih timova u privatnom sektoru. U lipnju 2015., primio je nagradu za najpreciznije ekonomske prognoze koju je ugledni Consensus Economics po prvi put dodijelio i za Hrvatsku, svrstavši njegove prognoze za 2014. godinu u društvo onih Goldman Sachsa, Deutsche Bank, BNP Paribasa i HSBC-a. U lipnju 2016., primio je i nagradu za najpreciznije prognoze koju je Focus Economics po prvi put dodijelio za Srbiju. Hrvoje Stojic jedan je od pokretača Macroeconomic Outlooka, tradicionalne poslovne konferencije koja klijentima Banke osigurava kvalitetnu, dubinsku analizu makroekonomskih

trendova koji će oblikovati hrvatsko gospodarstvo i utjecati na poslovnu zajednicu. Zamjenik je predsjednika Kluba glavnih ekonomista pri Hrvatskoj udruzi banaka, članici Europske bankarske federacije, čest predavač na mnogim stručnim domaćim i regionalnim skupovima i jedan od najcitiranijih ekonomskih analitičara u regiji, čije komentare na redovnoj bazi prenose i ugledni međunarodni mediji.

Članovi

ABB

abbvie

ATALIAN
GLOBAL SERVICES

Addiko Bank

3M

BRITISH AMERICAN
TOBACCO

Bisnode

BOSCH

CEMEX

Coca-Cola HBC
Adria

CWS boco

dm

ERSTE
Asset Management

EY
Building a better
working world

GRAWE

HAUSKA &
PARTNER
CORPORATE RELATIONS

Hrvatski
Telekom

karanovic/nikolic

KPMG

SIEMENS

nova

MOLGROUP

Lešić Dimitri

PHILIP MORRIS ZAGREB D.O.O.

pwc

PLIVA

Raiffeisen
BANK

SCHLARMANN von GEYSO

triglav

SGS

TELE2

TMF
GROUP

STYRIA: international

24
Večernji
list

Poslovni dnevnik

www.ficc.hr